

Business, Arts and Culture

METROPOLITAN SCHOLAR

METROPOLITAN SCHOLAR

Business, Arts and Culture

Grotte Judit

**Bácskai ízek, kalandok és kulturális értékek fejlesztése –
a gasztronómiát és a helyi termékeket bemutató határon átnyúló
turisztikai útvonal kialakítása**

Bacroute

Budapest, 2021

METROPOLITAN SCHOLAR – Business, Arts and Culture

könyvsorozat / book series

A kötetet lektorálta: Dr. Kiss Ferenc PhD

© Dr. Grotte Judit, 2021

Copyright: Jelen kiadvány szabad hozzáférésű a Creative Commons „CC BY” licensznek megfelelően. /

This publication is Open Access according to the Creative Commons „CC BY” licence scheme.

ISBN: 978-615-5459-10-8

Első kiadás / First edition, 2021

Kiadó / Publisher: Budapesti Metropolitan Egyetem, Budapest
www.metropolitan.hu

Felelős kiadó / Published by: a Budapesti Metropolitan Egyetem rektora
/ Rector of Budapest Metropolitan University

Tartalom

Előszó

1. Bevezető.....	11
1.1. A projekt bemutatása.....	11
1.2. A tanulmány célja.....	12
2. Bács-Kiskun megye helyzete (elhelyezkedés, éghajlat, természeti adottságok, közlekedés, turizmus)	13
3.1. Szank	18
3.1.1. Története.....	18
3.1.2. Helyi Értékek.....	18
3.1.3. Szálláslehetőség	27
3.1.4. Vendéglátóipari egység.....	28
3.1.5. Sportlehetőségek	29
3.1.6. Termelők bemutatása	33
Ritzelné Orbán Mária: Kézműves konyakmeggy	33
Süli Csontos Zoltán: Méz: akác, selyemfű, vegyes, repce, hárs, napraforgó.....	35
3.2. Kiskunmajsa	37
3.2.1 Története.....	37
3.2.2. Helyi Értékek.....	38
3.2.3. Szálláslehetőség	47
3.2.4. Vendéglátóipari egységek	50
3.2.5. Sportlehetőségek	54
3.2.6. Termelők bemutatása	55
Dragon Tibor: KATA házi jellegű tészta	55
Dósai Imre - Dósai Pince: Étolaj és Bor. Kövidinka, Tramini, Rizlinszilváni, Aletta, Generosa, Kadarka, Kékfrankos, Cabernet Sauvignon	56
Pellikán László – Pellikán Birtok: Kézműves bor. Kékfrankos, Kadarka, Cabernet Franc, Cabernet Sauvignon, Kövidinka, Cserszegi Fűszeres, Rajnai Rizling	58

Juhász Ágnes: Méz: galagonya, selyemfű, akác, vegyes	59
Váradi Pince: Bor. Kékfrankos-vörös, Kékfrankos rosé, Turán, Néró, Rosé, Kékfrankos-Zweigelt Zuvée, Zita-Zuvée, Cserszegi Fűszres, Aletta-Barrique, Generosa	61
Bera Tamás: Füstölt hentesáru	63
Móczár Róbert: Füstölt Hentesáru	63
Á. Fúrús András: Fúrús Kertészet: egynyári- és balkonvirágok, paprikák	65
Horváth Pál: Méz. Akác, galagonya, napraforgó, selyemfű, vegyes méz, egészségmegőrző virágpor	66
Rimóczi Hajnalka és László: Népviselet varrás	67
3.3.Csolyóspálos	68
3.3.1 Története	68
3.3.2. Helyi Értékek	69
3.3.3. Szálláslehetőség	72
Horváth Miklósné: Vénéperfa Vendégház	72
3.3.4. Vendéglátóipari egységek	74
3.3.5. Sportlehetőség	74
3.3.6. Termelő bemutatása	74
Tóth Virágkertészet	74
3.4.Móricgát	76
3.4.1 Története	76
3.4.2. Helyi Értékek	76
3.4.3. Szálláslehetőség	79
3.4.4. Vendéglátóipari egységek	81
3.4.5. Sportlehetőségek	81
3.4. 6. Termelő bemutatása	81
Nagy Péter, Nagy Simon: Nagy és Fiai Szőlőskertek: Borok készítése grúz módszerrel	81
3.5. Jásszentlászló	83
3.5.1 Története	83

3.5.2. Helyi Értékek.....	84
3.5.3. Szálláslehetőség	88
3.5.4. Vendéglátóipari egységek	89
3.5.5. Sportlehetőség	89
3.5.6. Termelők bemutatása	89
Szebelédi Gyuláné - „Jászszentlászlói savanyúság”	89
Kiss Gáborné - túró, tejföl, tehén-, kecske- és juhsajtok készítése, forgalmazása	90
Csúri Péter és Csúriné Süli Erika: CSÚRI MÉZ.....	91
3.6. Kömpöc	92
3.6.1 Története.....	92
3.6.2. Helyi Értékek.....	92
3.6.3. Szálláslehetőség	93
3.6.4. Vendéglátóipari egységek	93
3.6.5. Sportlehetőségek	94
3.6.6. Termelő bemutatása	94
Mártonné Paragi Julianna - Autentikusan berendezett tájház jellegű parasztház + hagyományörzés	94
4. Vajdaság (elhelyezkedés, éghajlat, természeti adottságok, közlekedés, turizmus).....	96
5.1. Bácsfeketehegy – Feketics	98
5.1.1 Története.....	98
5.1.2. Helyi Értékek.....	99
Sárközi Ferenc Tájélmúzeum és a Bácsfeketehegyi Kultúrotthon (Épített Örökség).....	104
A Bácsfeketehegyi Kultúrotthon a helyi kulturális élet központi színtere. Maga az épület 2008-ban lett felújítva, amelynek során a tetőtérben 7 vendégszoba is helyet kapott, a földszinten pedig kibővült a tér.....	104
A Kultúrotthon épületében a Bácsfeketehegy Magyar Művelődési és Helytörténeti Egyesület berkein belül, számos különböző szakcsoport működik, a gyermekek és felnőttek nagy öröme.....	104

Ezekon kívül számos más esemény (gyermek táborok, találkozók, kiállítások, koncertek, versenyek és még sok más) gyűjti össze itt a helybéli lakosokat és látja vendégül más vajdasági és anyaországi településekről érkező barátainkat.	104
5.1.3. Szálláslehetőség	104
5.1.4. Vendéglátóipari egységek	107
5.1.5. Sportlehetőségek	107
5.1.6. Termelők bemutatása	107
Hajvert Ákos: Vinum Lodi borászat és családi gazdaság ...	107
Fekete Andor – Fekete Pincészet:	108
Horkai Zsolt – Horkai Pálinkaház, Gyümölcsfeldolgozó ...	109
Kórizs József - Őshonos állatok farmja.....	111
Török Méhészet.....	112
5.2. Kishegyes (Mali Idos)	113
5.2.1 Története.....	113
5.2.2. Helyi Értékek.....	115
Krivaja Vadászegyesület (Kulturális Örökség).....	117
5.2.3. Szálláslehetőség	118
5.2.4. Vendéglátóipari egység.....	121
5.2.5. Sportlehetőségek	122
5.2.6. Termelő bemutatása	122
5.3. Szeghegy (Lovćenac)	122
5.3.1 Története.....	123
5.3.2. Helyi Értékek.....	125
5.3.3. Szálláslehetőség	126
5.3.4. Vendéglátóipari egységek	127
5.3.5. Sportlehetőségek	127
5.3.6. Termelő bemutatása	127
6.1. Térkép kivitelezéséhez javasolt termelői útvonal számozott termelőkkel.....	128

6.2. Termelők és termékeik települések szerinti bontása, összefoglaló táblázat	129
6.3. Összesített helyi értéktár táblázat az 5 főbb turisztikai termékcsoporthoz	133
7. Eseménynaptár	134
8. SWOT elemzés.....	136
8.1. A pályázatban résztvevő határmenti települések együttes SWOT analízise	136
8.2. Javaslatok a jövőre nézve	139
9. Felhasznált Források	140

Köszönetnyilvánítás

Jelen kötet elkészítését a Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében megvalósított HUSRB/1903/31/0066 azonosító számú, „BACROUTE: Bácskai ízek, kalandok és kulturális értékek fejlesztése - a gasztronómiát és a helyi termékeket bemutató határon átnyúló turisztikai útvonal kialakítása” című pályázat tette lehetővé.

Köszönettel tartozom a jelen tanulmányban felsorolt termelőknek, kézműveseknek, szolgáltatóknak, akik lehetővé tették a termékeik, szolgáltatásaik bemutatását. Egyúttal ezúton mondok köszönetet Szank Község Önkormányzatának, a kiskunmajsai Konecsni György Művelődési Központ projektben résztvevő munkatársainak, egyúttal a kistérség valamennyi érintett önkormányzatának, hogy lehetővé tették számunkra a gasztronómiai, természeti és épített kulturális örökségek feltérképezését.

Előszó

Az elmúlt évtizedek során, a határmenti régiós együttműködések fontossága egyre inkább előtérbe került az Európai Unió politikájában.

A határokon átnyúló együttműködés definíciójával számos szakember foglalkozott, egységes meghatározás azonban még nem lett lefektetve. 1997-ben Az Európai Határrégiók Szövetsége, gyakorlati útmutatójában a határon átnyúló együttműködést a szomszédos határterületek területi szintű együttműködéseként; vagy – egy nemzetek feletti együttműködés-ként a regionális és/vagy helyi önkormányzatok/szervezetek, vagy más, a határterületeket képviselő testületek között definiálta.¹

A határokon átnyúló együttműködések, az Európai Unióban az integráción belüli új lehetőségek keresése és a határ menti régiók életminőségének javítása kapcsán váltak aktuálissá.²

2020-ban volt 30 éves az Interreg, az Európai Unió különleges programja, melynek többek között célja a határ menti régiós területek együttműködésének elősegítése, motiválása. „Az 1990-ben indított európai területi együttműködés (ETE), más néven az Interreg a kohéziós politika egyik emblematikus programja, amely keretet biztosít a közös fellépések végrehajtásához és a szakpolitikai tapasztalatcseréhez a különböző tagállamok nemzeti, regionális és helyi szereplői között. Az európai területi együttműködés (ETE) átfogó célkitűzése, hogy elősegítse az Unió egészének összehangolt gazdasági, társadalmi és területi fejlődését. Az Interreg az együttműködés három ágára épül: határokon átnyúló (Interreg A), transznacionális (Interreg B) és régióközi (Interreg C) ágak.”³

¹ J. Gabbe (1997) – Reinhard Klein (szerk.) Gyakorlati útmutató a határon átnyúló együttműködéshez. Association of European Border Regions (AEBR), Gronau. D1-1. oldal in Dr. Pintér Edit, PhD Disszertáció Standard jogi modell a határon átnyúló regionális együttműködésekre, 42.o.

² Kaluzáková, 2012 in Miroslav Lukco (2013): Határokon átnyúló Együttműködés, Kassa.

³ https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/newsroom/news/2020/02/17-02-2020-cooperation-across-borders-interreg-celebrates-30-years-of-bringing-citizens-closer-together

A Magyarország-Szerbia Interreg IPA határon átnyúló együttműködési program még az előcsatlakozási alapból (Előcsatlakozási Támogatási Eszköz) kerül finanszírozásra tekintve, hogy Szerbia még nem tagja az EU-nak. A program keretén belül támogatást kaphat Magyarország dél-keleti (Csongrád és Bács-Kiskun megye), valamint Szerbia északi része (a Szerb Köztársaság egy adminisztratív egységében, a Vajdaság Autonóm Tartományán belül található NUTS III szintű területeit foglalja magában: Nyugat-Bácska, Észak-Bácska, Észak-Bánát, Dél- Bácska, Közép-Bánát) A Program lehetővé teszi a magyar-szerb határvidék közös fejlesztését, többek között infrastrukturális, kulturális, oktatási szinteken szem előtt tartva a fenntarthatóság alapelvét.

1. Bevezető

A bevezető ismerteti a nyertes Interreg-IPA Szerb-Magyar pályázat (HUSRB/1903/31/0066) létrejöttének előzményét és tartalmát, valamint az előtanulmány célját.

1.1. A projekt bemutatása

Az IPA CBC Magyarország-Szerbia projekt sikeres implementálása után (Honey-Cherry hivatkozási szám: HUSRB / 1203/212/164) a partnerek célul tűzték ki, hogy az elért kulturális eredményekre a jövőben is építsenek, azokat megtartsák, valamint biztosítsák a kulturális és természeti értékek fenntartható használatát új innovatív turisztikai termékek létrehozásával, hozzájárulván ezzel is a közös öko erőforrások fenntartható és hozzáadott értékű kiaknázásához. Ez az előzménye a mostani Gasztrokunok elnevezéssel bíró projektnek. Jelen projekt célja egy új közös márkanév alatt folyó tematikus turisztikai, gasztronómiai, kézműves útvonal kifejlesztése a határ mindkét oldalán, melyeket a Szerb területen Mali Idjos Önkormányzata vezetne be 3 települést érintve: Mali Idjos, Feketics, Lovcenac, magyar részről pedig ebben 6 helyi önkormányzat (Szank, Kiskunmajsa, Csólyospálos, Móricgát, Jászszentlászló, Kömpöc) venne részt. A közös kulturális és természeti örökségeket alapul véve a végcél egy olyan innovatív turisztikai termék létrehozása, mely megkönnyítené a fenntartható és hozzáadott értéket képviselő öko-erőforrások kiaknázását

A projektben megtalálható tevékenységek mindegyike a határmenti természeti és kulturális örökségek fenntartható hasznosításának és fejlesztésének előmozdítását célozzák meg és egyben promótálják is azokat. Az útvonal összeköti a projektben meghatározott terület kézműves mestereit, akik termékeiket a régió természetes anyagaiból és erőforrásaiból állítják elő. A pályázatban szereplő tevékenységek közé sorolhatóak továbbá a közös fesztiválokra való részvétel, a kézműves táborok hátrányos helyzetűek számára, főzőkurzusok, tanfolyamok, workshopok, az off- és online tematikus turisztikai térkép és audioguide rendszer létrehozása, vezetett biciklis túrák, és a programban résztvevő termelők, kézművesek továbbképzése is. A projekt törekszik egy meglévő partnerség magasabb szintre történő fejlesztésére; közös publikációs

megjelenésekre és szoros határon átnyúló együttműködésre egy egységes márkanév alatt.

1.2. A tanulmány célja

A pályázatban résztvevők a pályázat beadását megelőzően a helyi termelők körében alapos kutatást folytattak le mind a szerb, mind a magyar részen. Ennek eredményeként a helyi termelők abbéli szándékukat fejezték ki, hogy egy közös összefogás keretében, egy egységes márkanév alatt népszerűsíteni szándékozzák helyi termékeiket és a turisztikai látnivalókat. A helyi termelők továbbá egyöntetűen úgy vélik, hogy ebben a határon átnyúló térségben az országhatár nem jelenthet fizikai gátat abban, hogy az itt készülő termékeket egy közös márkanév alatt promótálják, ezzel is segítve a térség turisztikai fejlesztését.

Éppen ezért jelen tanulmány célja a pályázatban résztvevő települések történetének, ember- és természet alkotta vonzerejének, szállás- és vendéglátóhelyeinek ismertetése, továbbá a turisztikai útvonalban megjelenő termelők, kézművesek bemutatása.

A tanulmány ezen felül tartalmazza a javasolt termelői útvonalat, a termelők és termékeik település szerinti összefoglaló táblázatát, valamint a projektben leírt megvalósítandó események pontos dátumát.

Végül a tanulmány egy jelenlegi helyzetképet ábrázol a belső-és külső környezeti (SWOT) analízis segítségével és javaslatot tesz a régió további fejlesztési lehetőségeire.

2. Bács-Kiskun megye helyzete (elhelyezkedés, éghajlat, természeti adottságok, közlekedés, turizmus)

Bács-Kiskun megye határmenti egység a Dél-Alföldön. Magyarország legnagyobb területű (8 445 km²) megyéje. A Duna–Tisza közén helyezkedik el. Határai, északról Pest megye, keletről Jász-Nagykun-Szolnok megye és Csongrád-Csanád megye, délről Szerbia és Horvátország, nyugatról Baranya megye, Tolna megye és Fejér megye határolja. Bács-Kiskun megye földrajzilag három tájegységre különíthető el: a Duna-menti síkságra, a Duna–Tisza közének homokhátságára és a Bácskai löszhátra.⁴

A megyén meg keresztül az M5-ös autópálya, és az 5-ös országos főút, valamint itt halad át a Budapest-Kelebia-Szabadka-Belgrád nemzetközi-, és a Budapest–Cegléd-Szeged nemzeti vasút.

”A napsütéses órák száma évi 2050-2100. A megye teljes mértékben alföldi terület, legmagasabb pontja az Ólom-hegy (174m). Védett térségei a következők: Felső-Kiskunsági puszta, Fülöpházi buckavidék, (amely Közép-Európa egyik legérdekesebb homokvidéke, területén néhány mozgó homokbucka még ma is látható), Bugac, az izsáki Kolon-tó, a Szelidi-tó, Miklapusza, a Hajósi kaszáló és a löszpartok, a megye déli részén található Vörös-mocsár, illetve Szikra és az Alpári rét. A Felső-Kiskunsági tavak és a Kolon-tó a vizes élőhelyek védelméről szóló Ramsari egyezmény alapján nemzetközi védettséget élvez.

A Kiskunsági Nemzeti Park több részterülete az UNESCO Ember és Bioszféra Program részeként bioszféra rezervátum. A megye déli részén található Gemenc Európa legnagyobb kiterjedésű összefüggő ártéri erdeje, amely a Duna teraszos völgyében helyezkedik el. A változatos növényzetű, erdős terület a Duna-Dráva Nemzeti Park fennhatósága alá tartozik.⁵

Bács Kiskun megye természeti adottságainak köszönhetően, turisztikai termékei között megtalálhatóak az aktív-, a termál-és gyógy-, a vadász-, és a lovasturizmus. Valamint ember alkotta vonzerői között a kulturális és örökség-, a falusi- valamint a gasztronómia és borturizmus. Fontos itt megjegyezni, hogy a turisztikai projektek keretén belüli attrakciófejlesztések, a látogatók összetételére is hatással vannak, éppen

⁴ https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1cs-Kiskun_megye

⁵ <https://www.bacsiskun.hu/oldal/a-mi-megyenk>

ezért érdemes az információs eszközök fejlesztésére is komoly hangsúlyt fektetni annak érdekében, hogy a turisták könnyedebben tudják megtervezni a desztinációba történő utazásukat és programjaikat.⁶ Ezen felül a desztináció márkázásra is fontos odafigyelni. Azonban az országmárka és a desztináció márka nem ugyanaz: míg az utóbbi csak a turisták vonzásával foglalkozik, az előbbi befektetőket is vonz az országba, növelve a nemzeti termékek értékesítését a külföldi piacokon.⁷

A megyének 11 járása van: Bácsalmási, Bajai, Jánoshalmi, Kalocsai, Kecskeméti, Kiskőrösi, Kiskunfélegyházi, Kiskunhalasi, Kiskunmajsai, Kunszentmiklósi, Tiszakécskei (1. sz. térkép)⁸

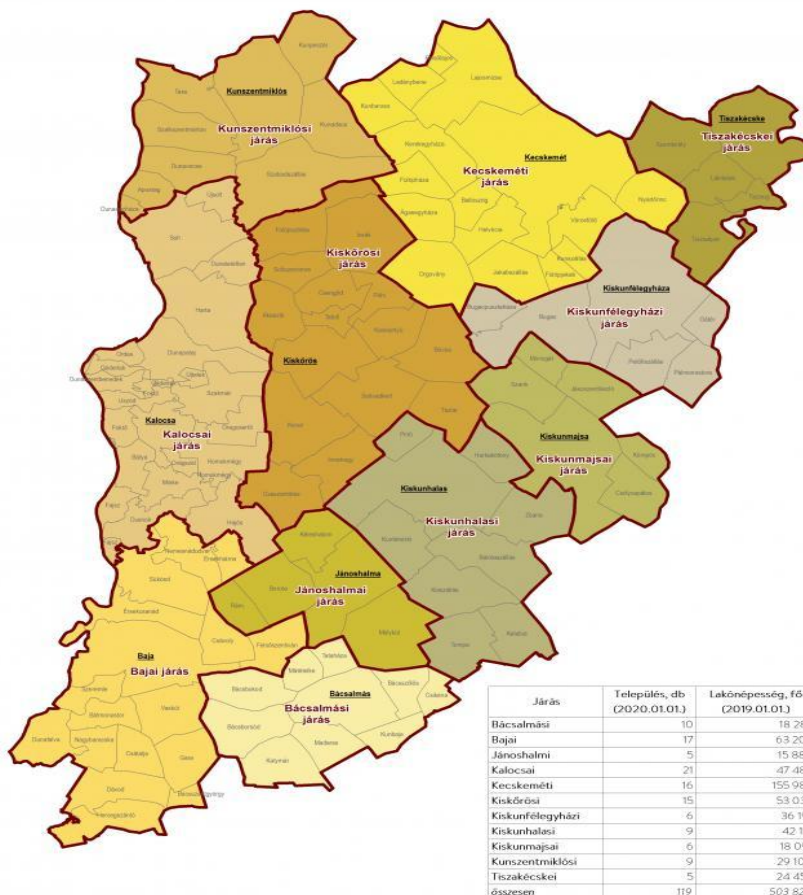
A Kiskunmajsai járás 2013-ban jött létre, székhelye Kiskunmajsa. Egy város: Kiskunmajsa és 5 község tartozik hozzá.

A következő fejezetben a járás települései kerülnek bemutatásra.

⁶ Kiss Ferenc, Horváth Attila (2015): Service Technology Profiles suggestions for the Balkan tourism industry, Balkan, Wellbeing Infota, pp.187-214

⁷ Papp-Váry, Árpád Ferenc (2018): Country branding: what branding? Relevant terminologies and their possible interpretations in the case of countries
ECONOMIC AND REGIONAL STUDIES / STUDIA EKONOMICZNE I
REGIONALNE 11 : 4 pp. 7-26. , 20 p.

⁸ <http://www.terport.hu/tematikus-terkepek/bacs-kiskun-megye-jarasai-2020>

1.térkép: Bács-Kiskun megye járásai, 2020

3. A kiskunmajsai járás településeinek bemutatása

A kiskunmajsai járásról 2013-tól beszélhetünk, mert Kiskunmajsa a teljesen újonnan létrehozott járasok közé tartozik, ugyanis Kiskunmajsa korábban sosem képviselt járásszékhelyi szerepet.

Mégis, valamilyen szinten a járás előzményének tekinthető, hogy a város rövid ideig központi szerepkört töltött be 1984 és 1990 között, amikor először városi jogú nagyközségként, majd 1989-től városként nagyközségkörnyék- illetve városkörnyék központ volt, és az akkori közigazgatási vonzáskörzete valóban megegyezett a mai járással. Azonban Kiskunmajsa az 1994-ben kialakított kistérségi rendszerben kezdettől kistérségi központ is.⁹

„A kiskunmajsai járás Kiskunmajsa székhellyel hozzávetőleg 48541 hektár területet ölel át, nagyjából 22967 fő lakónépességgel, körülbelül 12304 darab lakással és körülbelül 47 fő / egy négyzetkilométer népsűrűséggel. A járás területén összesen 6 település valamint 39 darab kapcsolódó településrész található.”¹⁰

A kiskunmajsai járás idegenforgalmi szempontból a Dél-Alföld turisztikai régióhoz és az Alföld és Tisza-tó turisztikai és idegenforgalmi marketing régióhoz tartozik

A Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyék alkotta dél-alföldi régió Magyarország legnagyobb kiterjedésű régiója, az ország egyötödét adja. Az Alföld legváltozatosabb felszínű és természeti adottságú régiója, középpontjában a Tisza.

Természeti adottságai nagyban közrejátszottak az egyedi magyar termékek előállításában a mezőgazdaságban (kalocsai és szegedi paprika, makói hagyma, kecskeméti barackpálinka, bánkúti búza).

Két nemzeti parkjának (Kiskunsági, Körös-Maros) természeti és környezeti értékei a regionális fejlesztés fenntarthatóságát is megalapozzák.

Ez az alföldi régió is gazdag hévizekben. A termál- és gyógyvizek (Gyula, Orosháza, Szeged, Szentés, Makó, Dávod, Kecskemét, Kiskunmajsa, Tiszakécske), a folyók (Duna, Tisza, Körös, Maros), holtágak, tavak vízi adottságai, a védett természeti értékek, a növények, a

⁹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Kiskunmajsai_j%C3%A1r%C3%A1s

¹⁰ <https://hunmix.hu/jaras/kiskunmajsai.html>

nagyvadak, a napsütéses órák magas száma, a fejlett homoki szőlő- és gyümölcskultúra speciális lehetőségeket kínálnak.¹¹

A kiskunmajsai járáson az alábbi települések találhatóak: Szank, Kiskunmajsa, Csólyospálos, Móricgát, Jászszentlászló, Kömpöc. (2. térkép)

2.térkép: A Kiskunmajsai Járás települései, 2020

¹¹ Az alföld turizmusáért (2000): A dél-alföldi régió turisztikai kézikönyve, Lektor: Dr.Albel Andor, Kiadó: Dél-alföldi Gyógy – és Termálfürdők Turisztikai Egyesülete, Gyula

3.1. Szank

Szank község Bács-Kiskun megyében található, területileg a Kiskunmajsai járás és a Kiskunmajsai kistérség részeként van nyilvántartásban.¹²

3.1.1. Története

Szank az első ismert, írásos emlék szerint „Zank szállása” 1451-ben már templommal rendelkező település volt. A Jászság fénykorában a területet Kunszentmiklós bérelte. A puszta-kor után az 1800-as években kezdődött meg a lassú betelepülés. A régi lakosság (100-120 család) lassan kisebbséggé vált a Szegedről, Kiskunfélegyházáról, Kiskunhalasról, Kistelekről, betelepülőkkel szemben. Gazdaságának fellendülését jelentette a kövesút megépülése Kiskunmajsáig, valamint az 1928-ra megépült, Kecskemétet Kiskunmajsával összekötő vasút, mely személyforgalmat is lebonyolított 2009-es megszűnéséig.

Jelentős fordulópont volt a falu életében az 1964-es év, amikor is földgázra és kőolajra bukkantak a falu határában.^{13, 14}

3.1.2. Helyi Értékek

A fejezet bemutatja Szank turisztikai termékeit: Kulturális- és épített örökségeit, valamint természeti értékeit

Ízek Háza - Kincses Tár (Kulturális Örökség, Helyi Termék Készítő)

2013-ban nyitotta meg kapuit a térség első gasztroturisztikai rendezvényháza, mely helyet ad egy csoki üzemnek, és a kézműves konyakmeggyet gyártó látványmanufaktúrának is. A helyben termelt alapanyagok felhasználásával, tradicionális receptek elkészítésére is lehetősége van az ideérkező vendégeknek.

Az Ízek Háza udvarán tekinthető meg a helyi értéktár kiállítótér, a Kincsestár. A szabadtéri parkban 24 tabló mutatja be a település helyi értékeit és a hungarikumokat.¹⁵ (1.kép)

¹² <https://hunmix.hu/telepules/szank.html>

¹³ Csertő István (2011): Szank története, <https://szank.hu/szank-tortenete/>

¹⁴ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szank>

¹⁵ <https://szank.hu/telepulesi-es-kornyekbeli-latnivalok/>

1. kép. Ízek Háza – Kincses Tár

Az épület egy turisztikai információs pont és hagyományőrző rendezvényház is. Szívesen fogadnak gyerekcsoportokat, munkahelyi, baráti társaságokat, akikkel közösen sütnek-főznek, gasztronómiai tapasztalatokat cserélnek.

Az épületben egy 20-25 fős büféhelység és egy korszerűen felszerelt konyha került elhelyezésre, az udvar pedig kb. 100 fő befogadására alkalmas, kemencével, sörpados fedett színnel és kerti bútoros szabadtéri területekkel rendelkezik. Az épület zártkörű összejövetelek befogadására is kiválóan alkalmas.

Az önkormányzat itt tartja az advent vasárnapi rendezvényeket, amikor adventi gyertyagyújtással és süteménykészítő versennyel várják az odalátogatókat. Nyáron pedig az udvar népzenei és klasszikus koncerteknek, helyi termék kóstolóknak ad helyet.¹⁶

1956-os Büszkeségpont (Kulturális Örökség: Kiállítás)

¹⁶ <https://szankmuvhaz.hu/szolgaltatasok/izek-haza/>

Egyedülálló kiállítótér, mely az 1956-os eseményeket mutatja be interaktív módon. A virtuális valóság segítségével (korabeli film és hangfelvételek) teszik kézzelfoghatóvá a múltat. (2.kép)¹⁷

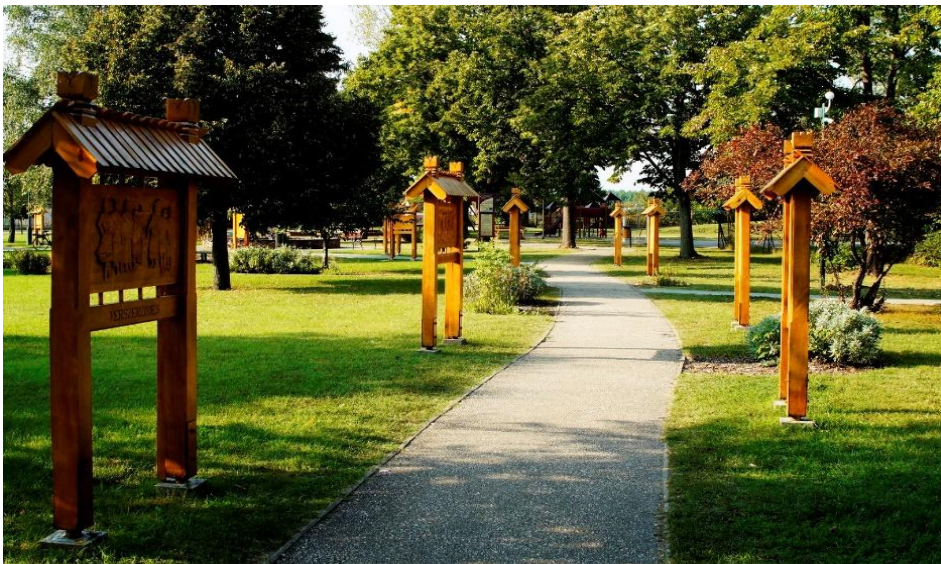
2. kép. Büszkeségpont

A történelem részeseinek érezheti magát, aki a valódi Csepel teherautót megmászva próbálja ki a korabeli fegyvereket. Az '56-os megtorlást elszenvedő Bács-Kiskun megyei áldozatok névsorával, utcaképekkel, a forradalom korát bemutatót enteriőrökkel várják állandó kiállításukra a látogatókat.

¹⁷ <https://www.bacsiskun.hu/latnivalok/1956-os-buszkesegpont>

Magyar Történelmi Emlékút és Pihenőpark (Kulturális, Épített Örökség)

A kistérség legnépszerűbb játszóttere mellett tekinthető meg 10 fafaragó 23 tablóképe, mely nemzetünk történetének nagy pillanatait mutatja be a honfoglalástól napjainkig. (3.kép)¹⁸

3. kép. Magyar Történelmi Emlékút és Pihenőpark

Az emlékút tablói egy nemzetközi fafaragó tábor keretein belül készültek el.¹⁹

Világháborús Emlékmű (Kulturális, Épített Örökség)

A világháborús emlékmű, Szank központjában állít emléket az első és második világháborúban hősi halált halt katonáknak. A Szankról és környékéről frontba vonultak, az első világháború idején a szerbiai fronton, a második világháború idején pedig az urivi áttörésnél vesztette életét. Az emlékmű elkészítésére a község Müller Tibort kérte fel 1936-ban.

A második világháborúban elesettek nevei azonban csak a rendszerváltáskor kerültek fel a márványtablókra. Egy bronz turulmadár szintén kiemelkedő dísz az emlékműnek, melyet 1945 után vörös

¹⁸ <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/magyar-tortenelmi-emlekut-es-pihenopark>

¹⁹ <https://www.szank.hu/latnivalok/magyar-tortenelmi-emlekut-es-pihenopark>

csillagra cseréltek le, melyet 1956. október 27.-én eltávolítottak és 1957-ben újra visszatettek.

Végül 1990-be a turulmadár visszakerült méltó helyére. A szobrot Markolt György szobrászművész készítette. 2014.szeptemberében a világháborús emlékművet, az első világháború 100. évfordulójára felújították. Az idő okozta repedéseket kijavították, az emléktáblára a neveket újravesték. A turulmadár bronzgömbre került, az emlékmű pedig örökmécsest kapott.²⁰

Szank Református Egyházközség templom és parókia (Épített Örökség)

1862-ben kaptak először lelkeszt a református szankiak, így a településen ez a legrégebbi közösség, mely a mai napig aktívan és folyamatosan működik. A mostani templom építéséhez szükséges földet, mely 1200 négyszögöl területű, és 240 korona értékű; a község adományozta a gyülekezetnek. 1907-ben került sor a templom átadására.

Istentiszteletet a Református Egyházközség most is minden vasárnap tart és aktívan részt vesznek a gyermekek fejlesztésében is. A templomot a megépítést követően többször is felújították.²¹

Szanki Baptista Gyülekezet Imaháza (Épített Örökség)

Szankra Kiskőrösről és Soltvadkertről érkeztek a baptista missziómunkások. Ennek köszönhetően 1921-ben Pünkösöd első napján megtörtént az első bemenítés, és akkor az "első zsenge" Pál Judit volt. Szintén ebben az évben augusztus 7.-én öten, novemberben hárman tettek hitükről tanúbizonyságot a bemenítkezések következtében.

Ekkor megalakult a Szanki Baptista Gyülekezet, melynek tagjai rendszeres istentiszteleteket tartottak. 1924-ben id. Segesvári Péter, saját telkéből adományozott a baptista közösség számára, ahol felépülhetett az imaház. Az imaház felújítására 2007-ben került sor, aminek háttérét közadakozás és a jóakarató támogatók adták. 2007. november 18.-án adták át a felújított imaházat a közösség tagjainak.²²

²⁰ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

²¹ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

²² Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

Közösségi Könyvtár és Gy. Szabó Béla Képtár (Kulturális örökség: Kiállítás)

A világon egyedülálló Szankon a Gy. Szabó Béla Képtár, mely közel 1000 alkotást őriz a világhírű képzőművésztől. (4.kép)

4. kép. Közösségi Könyvtár és Gy. Szabó Béla Képtár

Eddig 17 gyűjteményes tárlatát láthatta a közönség. A könyvtárnak is helyt adó épületet Kerényi József tervezte. A ház őrizi a népi építészet hagyományait, miközben korszerű kiállítótérként is funkcionál.²³

Csengey Ház (Épített Örökség)

A ma ismert Csengey – házat Rácz István módos parasztgazda építette az 1890'-es években, az akkori éra egyik legkülönlegesebb stílusában, a szecesszió jegyében . A háztetőn már nem olyan jól, mint régen, de még ma is láthatók a mázas cserepek, mely akkor a jómód szimbólumának számított. Lánya, Rácz Etelka, Csengey Pállal kötött házassága révén örökölte meg édesapjától a házat, így lett a Rácz házból Csengey – ház.

A második világháború végéig Csengey Pál és felesége tulajdonában volt az épület, 1947-ben a ház államosításra került. Rövid ideig lakóházként funkcionált, majd 1952 után a Magyar Kommunista Párt pártházaként,

²³ <https://www.szank.hu/latnivalok/magyar-tortenelmi-emlekut-es-pihenopark>

később KISZ klubként működött. 1990 után az épület különböző közösségi célokat szolgált. 2000. július 1-jétől kezdődött meg az idősök napközbeni ellátása a Csengey – házban, és jelenleg is Idősök Klubja működik az épületben.²⁴

Művelődési Ház (Épített Örökség)

A művelődési ház épülete az 1950-es években épült. Szankon az olajipar jelenléte nagyban hozzájárult a község közművelődésének fejlődéséhez, az olajipari dolgozók rendszeresen jöttek ide sakkozni, kártyázni, tekézni és ping-pongozni, valamint a filmvetítések, az ismeretterjesztő előadások és a táncos rendezvények is rendszeresek voltak. Az 1980-as években alakították ki a 100 főt is befogadó tánctermet, a bővítéssel egybekötve felújították a mozi nézőterét, korszerűsítették a klubhelyiségeket.

Az önkormányzat 2008-ban pályázott az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretein belül meghirdetett Integrált Községi és Szolgáltató Tér címre, 2013 márciusában került sor a művelődési ház teljes felújítására, energetikai korszerűsítésére. Az épület 100 fő befogadására alkalmas rendezvényteremmel rendelkezik, mely egy teakonyhát, öltözőt és mobil színpadot is kapott, a foglalkoztató teremben 25-30 fős szakköröket, különböző foglalkozásokat és tanfolyamokat tarthatnak. Az Információs Pontként kialakított terem az e-Magyarország Pont és a Falugazdász Iroda látogatóit is fogadja.

Az intézmény időszakos közművelődési, ifjúsági és sportprogramok szervezése, és a közösségi internet működtetése mellett turisztikai információszolgáltató funkciót is ellát. A klubhelyiség színes szabadidős tevékenységekkel (társasjáték, biliárd, csocsó, darts, ping-pong) várja kedves vendégeit, emellett free wifi is rendelkezésre áll.²⁵

Születések fája és Haranláb (Épített Örökség)

A fa az új évezred szanki újszülötteinek nevét őrzi. A község központjában lévő műalkotás, a „Születések fája” Rékasiné Dr. Oláh Gizella, a Tooltechnik Kft egyik tulajdonosának fejéből pattant ki. A

²⁴ <http://szank.hu/wp-content/uploads/2017/10/Csengey-haz.pdf>

²⁵ <https://szankmuvhaz.hu/>

Születések fáját 2008-ban a harmadik fafaragó táborban Balatoni Tibor tervei alapján híres helyi fafaragók; Czinkóczi Mihály, Radvánszki Tibor, és Czinkóczi Dániel készítették el. Minden évben Anyák napján felkerül a fára az előző évben született gyermekek nevével egy-egy rézlevélke, és az apák megkondítják a harangot. 2014-re az első fa megtelt levélkével, ezért az akkori fafaragó tábor alkotói, újabb két fát készítettek azt remélve, hogy levelek sokasága borítja el hamarosan ezeket is.²⁶

Gróf Széchenyi István mellszobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

”A legnagyobb magyar”, Gróf Széchenyi István (1791-1860) politikus, író, közlekedési miniszter. Anyagi áldozatvállalásának és kiemelkedő tevékenységének köszönhetően a modern, új Magyarország egyik létrehozójává vált. Megreformálta a magyar közlekedést, gazdaságot, külpolitikát és a sportot. A szobor központi helyet foglal el a település életében, melyet Kalmár Márton szegedi szobrászművész alkotott bronzból.

A polgári Magyarországot Gróf Széchenyi István békés úton szerette volna létrehozni, azonban a forradalmi megoldástól sem zárkózott el. Ezt a kettősséget szimbolizálja a szobor kettéosztott talpazata is. Gróf Széchenyi István mellszobrát, ünnepélyes keretek között avatták fel a település főterén 2004. október 10.-én.²⁷

Szent István mellszobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

Szintén Kalmár Márton szegedi szobrászművész keze munkáját dicséri a település központjában mészkőből készült Szent-István szobor. Jelen szobor volt a település első köztéri szobra, mely 2001-ben készült el. Szent István király a keresztény vallás felvételével, óriási magyar királyságot hozott létre, és ez inspirálta a művészt a szobor létrehozásánál, melyet a király vállára boruló történelmi Magyarországot ábrázoló palásttal jelenített meg.

Ez a szobor ettől a megoldástól lesz különleges. Ezen felül a mellszobron megtalálható Szent István király- Stephanus Rex-névbetűiből szerkesztett monogram, amely a pannonhalmi apátság alapítólevelén is szerepel. Minden év augusztus 20.-án a településen együtt ünnepelnek az emberek

²⁶ http://szank.hu/wp-content/uploads/2017/10/Szuletesek_faja.pdf

²⁷ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

a szobornál, mely a Béke és Rákóczi utcák kereszteződésénél kialakított parkban került felállításra.²⁸

Méz- és meggyfesztivál (Gasztronómiai Fesztivál)²⁹

A Méz és Meggyfesztivál 2009 óta a település legnagyobb nyári rendezvénye, minden év júniusának utolsó hétvégéjén kerül megrendezésre. Szankon elsősorban a homokos talajnak köszönhetően különösen édes meggy terem.

A fesztivál kétnapos, ahol a vendégek meg is kóstolhatják a helyben készített mézeket és az itt termelt meggyet, valamint az ezekből készült gasztronómiai fincségeket. (5.kép)³⁰

5. kép. Méz- és Meggyfesztivál

²⁸ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

²⁹ <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/mez-es-meggyfesztival>

³⁰ <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/mez-es-meggyfesztival>

A szórakozásról neves sztárvendégek, Aranytepsi-díj, Mézkirály vetélkedő és Meggykirálynő Választás gondoskodik.

Szanki öreg nyárfa (Természeti Örökség)

A Szank határában álló szürke nyárfa több, mint 200 éves, kerülete kb. 700 cm. 2008-ban a helyi önkormányzat védelem alá helyezte.³¹

3.1.3. Szálláslehetőség

Szankon a Zank vezér Sportszálló és Jurtaszálló várja a vendégeket.

Zank Vezér Sportszálló (6.kép)³²

Az Együtt Szankért Egyesület 2013-ban B-kategóriás gyermek és ifjúsági szálláshelyet alakított ki a Sportpályán található Tekecsarnok tetőtérében. Képzésekre, ifjúsági táborokra, tréningekre, osztálykirándulásokra és családi összejövetelekre is ideális helyszín a Sportszálló, mely biztosítja a szabad közösségi teret az adott esemény színvonalas megvalósításához. Elhelyezés: 32 fő részére 7 db 4 ágyas és 1 db kétágyas szobákban, ahol a közös használatú vizesblokk a folyosón található, valamint 2 db franciaágyas saját fürdőszobás szobákban.

Az épületben tekepálya, az udvaron sportpálya, gördeszka- és BMX pálya és tűzrakóhely található.

³¹ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

³² <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/zank-vezer-sportszallo-es-jurtaszallo>

6. kép. Zank Vezér Sportszálló és Jurtaszálló

Jurtaszálló

Ha különleges szálláslehetőséget keres, a Zank Vezér Sportszálló mellett 10db (2-3-4 személyes) jurta biztosítja a kivételes élményt május 1. és október 31. között. A kedvező árkategóriás szállás hagyományos anyagokból készült. Padozata burkolt, árammal, matracokkal, éjjeliszekekrénnyel felszerelt. Közös vizes blokk a szálló földszintjén található.

3.1.4. Vendéglátóipari egység

Korona Vendéglő és Pizzéria (7.kép)³³

A vendéglő a Kiskunmajsa Termálfürdőtől kilenc kilométerre, Szank község „kapujában” található. A vendéglő előtt parkolni lehet.

³³ <https://szank.kornyeke.hu/korona-vendeglo-es-pizzeriaban>

7. kép: Korona Vendéglő és Pizzeria

A vendégtér klimatizált, 50–80 fős családi, baráti rendezvények lebonyolítására alkalmas.

A kapcsolódó terasz a tágas kerttel, játszósarokkal, hangulatos helyszíne lehet kültéri rendezvényeknek, kerti partiknak 80 – 100 fő-ig. A kemencés sülték, parázson sült ételek elkészítésére korszerű kemence komplexus áll rendelkezésre.

3.1.5. Sportlehetőségek

Szankon többféle sportlehetőség közül is válogathat a látogató. Itt található: a Tekecsarnok, a gördeszkások szerelmeseinek a Skate Park, a rally versenyeket kedvelőknek az Off- Road pálya; és a csendet és nyugalmat igénylőknek a Horgászó.

Tekecsarnok (8.kép)³⁴

Minőségi tekepályák a sport kedvelőinek.

8. kép: Tekecsarnok

4 versenypálya profiknak és 4 gyakorló pálya a nagyközönségnek. Kikapcsolódásra, csapatépítésre is alkalmas.³⁵

³⁴ <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/tekecsarnok>

³⁵ <https://szank.hu/telepulesi-es-kornyekbeli-latnivalok/>

Skate Park (9.kép)³⁶

BMX, MTB, roller és gördeszka pálya várja a tekepálya szomszédságában a sport rajongóit. A park használata ingyenes, a hangulat pedig általában remek.

9. kép. Skate Park

A „Szezonnyitó BMX és Roller Jam Session” versenyen évről évre az ország minden tájáról jelentkezők mérhetik össze tudásukat.

³⁶ <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/skate-park>

Off- Road Pálya (10. kép)

A technikai sportok szakemberei által kiépített pálya mélységekkel, magasságokkal, eseti rendezvényekkel (Duna Aszfalt Tereprally Kupa, Bács Trophy, Legend Rally futam...) várja minden tavasszal látogatóit.

10. kép. Off- Road Pálya

Forrás: <https://www.programturizmus.hu/partner-off-road-palya.html>

A kiépített domb télen szánkódombként, az év további részében pedig motorosoknak krosszpályaként, illetve formula off-road autóversenypályaként is funkcionál.³⁷

Horgásztó és Pihenőpark (Természeti Örökség, Ökoturizmus) (11.kép)³⁸

A mocsaras terület lecsapolásával létrejött horgásztó kulturált szabadidős programok üdítő helyszíne. A nyugodt, szép környezet, a 15 ezer

³⁷ <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/off-road-palya>

³⁸ <https://www.bacskiskun.hu/latnivalok/horgaszto-es-pihenopark>

négyzetméteres vízfelület, az 1,8 méteres átlagos vízmélység, a horgászto közepén kialakított 1600 négyzetméteres sziget kitűnő horgász- és pihenőhellyé teszi a tavat.

11. kép: Horgászto és Pihenőpark

A park mellett csodálatos rendezvényhelyszín is. Horgászható fajok: ponty, amur, kárász, csuka, süllő, balin, sügér és keszegfélék.

3.1.6. Termelők bemutatása

Szankon 2 termelő vesz részt a pályázatban leírt turisztikai útvonalon.

Ritzelné Orbán Mária: Kézműves konyakmeggy

2013. szeptemberében nyitott meg a látványüzem, amikor az Ízek Háza elkészült és átadásra került. A látvány-manufaktúrában, mely turisztikai szerepet is betölt, a régi kiskunmajsai üzemnek a hagyományos technológiáját viszik tovább. Magyarországon a konyakmeggy gyártásnak több, mint 100 éves hagyománya van.

Szank község önkormányzata hagyományörzés céljából alakította ki az üzemet, ahol a csokoládé készítés kézzel történik.

Az üzemeltetésére megkérték Ritzelné Orbán Máriát (12.kép)³⁹, aki örömmel vállalta ezt a nemes feladatot.

12. kép. Orbán Mária

13. kép. Szanki Ritz Konyakmeggy

Ritzelné Orbán Mária célja a kézzel készített konyakmeggy megismertetése és a kézzel alkotás hagyományának őrzése. Az itt készült

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=2OXwJp3z4WE>

konyakmeggy helyi- és megyei érték. (13.kép)⁴⁰ A gyártás folyamata helyben megtekinthető.

Süli Csontos Zoltán: Méz: akác, selyemfű, vegyes, repce, hárs, napraforgó

“Nagyon régen, általános iskolás koromban, 1978 nyarán, találtam egy méhrajt pásztorkodás közben. A szomszédban volt Józsi bácsi, neki voltak méhei, de azt mondta: „A méhraj azé, aki megtalálja”.

Azon a nyáron szinte minden nap megnéztem őket, de a túlzott kíváncsiságomat azzal hálálták meg, hogy a télen elpusztultak. A történet itt véget is érhetett volna, de nem. Átjártam a szomszéd tanyába a méhészhöz segíteni és tanulni. Május végén szólt, hogy menjek segíteni rajt kiszedni egy kéményből. Annak a rajnak az utódja még ma is ott lehet a kaptársorban.

Később a méhcsaládok mellett családot alapítottam, a feleségem is megszerette ezeket a szorgos kis bogarakat. A gyerekeink is a kaptárak között nőttek fel és segítettek az aktuális és képességeiknek megfelelő munkákban.

Közben méhészszakmunkás, majd méhész mesteri képesítést szereztem. Kellott is, mert egyre nehezebb fenntartani és gazdaságosan üzemeltetni egy méhészetet. Alkalmazkodni kell az új környezeti és gazdasági követelményekhez.” (14.kép)⁴¹

⁴⁰ <https://www.facebook.com/izekhazaszank/photos/3093741097389738>

⁴¹ https://www.youtube.com/watch?v=7ugekt2XX_8

14. kép. Sütő Csontos Zoltán

Sütő Csontos Zoltán célja, megismertetni a méhcsaládok által termelt folyékony aranyat a fogyasztókkal, ösztönözni az embereket arra, hogy a méz egészséges tulajdonságait hasznosítsák.

3.2. Kiskunmajsja

Kiskunmajsja, a kiskunmajsai járás székhelye; Kiskunhalas és Kiskunfélegyháza között található.

3. 2.1 Története

A település és környéke a régészeti leletek tanúsága szerint az emberiség történelmének már igen korai szakaszától kezdve lakott volt, azonban a várost csak 1436-ban kiadott oklevél említi először helyhez kötött névként. A török időszakban a település elpusztult, lakatlanná vált. 1702-ben a Német Lovagrend szerzi meg a Kiskunságot, és megkezdi a környék betelepítését. Szintén ekkor indul el Üllés pusztá benépesítése, melyet lakosai 1743-ban elhagytak, és a lakosság nagyobb része Majsára költözött. 1745-ben végbement az ún. redemptió, a helyiek megszerezhették a föld használati joga mellett annak tulajdonjogát is; és ezt követően a település gazdasága fellendülésnek indult. 1837-ben mezővárosi és vásártartási jogot kapott.

A két világháború között a szegénység következtében sokan elvándoroltak Kiskunmajsáról. A belső migráció egy olyan globális jelenség, amely jelentős hatással van az érintett térség mikrokörnyezetére, vagyis a helyi életre. A hátrányosabb helyzetű területekről való elvándorlás fontos szakpolitikai kérdés, mert ezen demográfiai folyamatok befolyásolják a teljes társadalom jövőbeli funkcióit, viszonyait.⁴² Ez a folyamat az '50-es években is folytatódott, s majd csak a '60-as években meginduló iparosodás, valamint a '80-as évektől kezdődő gyógyturizmus vetett véget neki.

A település a múlt század második felében lassú fejlődésnek indult, amelyet az is jelez, hogy 1970-ben községből nagyközséggé szervezték át, 1989-ben pedig városi rangot kapott.⁴³

⁴² OBÁDOVICS CSILLA, BRUDER EMESE A korszerkezet alakulása a magas elvándorlással sújtott térségekben, p89 In: Bruder Emese (Szerkesztő), Obádovics Csilla (Szerkesztő) Változó társadalom, változó gazdaság = Changing society, changing economy Budapest, Magyarország : Scolar Kiadó (2019) , 202 p. ISBN: 9789635090358

⁴³ Csík Antal-Kozma Huba-Takács András (1981): Kiskunmajsja története, Kiadó: Kiskunmajsja Nagyközségi Tanácsa

3.2.2. Helyi Értékek

A fejezet bemutatja Kiskunmajsa turisztikai termékeit: Kulturális- és épített örökségeit, valamint természeti értékeit

Jonathermál Gyógy- és Élmenyfürdő (Természeti Örökség, Gyógy- és Wellness turizmus)

A Jonathermál Gyógy- és Élmenyfürdő egész évben lehetőséget nyújt a család minden tagjának a kikapcsolódásra. A kiskunmajsai gyógyvíz hasznosítása 1984-ben vette kezdetét, amikor az üdülőfalu közelében 72 °C-os forrásra bukkantak. Ásványi anyag tartalmában főként a nátriumhidrogén-karbonát érvényesül, így orvosolja a mozgásszervi elváltozásokat, a reumát, és a nőgyógyászati bántalmakat, ráadásul a műtéti rehabilitációt is nagyban elősegíti. A Gyógyfürdő 36, és egy 38 °C-os gyógymedencével, valamint a 25 méteres, feszített tükrű úszómedencével is bír.⁴⁴

A medencék mellett wellness programok, szaunasziget és még egy csúszdapark is várja a vízszeretőket.(15.kép)⁴⁵

15. kép. Jonathermál Gyógy- és Élmenyfürdő

⁴⁴ <https://www.jonathermal.hu/furdo/bemutakozas>

⁴⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=mMu1C-QEsVE>

Az élményfürdőben, nem kevesebb, mint 400 m²-nyi vízfelületen pancsolhatnak az élménymedence vendégei, ahol számos szórakoztató- és masszázselem gondoskodik az emelkedett hangulatról.

Kicsik és nagyok egyaránt örömet lelik majd a vadvízfolyosóban, a dombcsúszdán és a sziklacsobogónál. Aki vízszugár alatt szeretne ellazulni, azt gejzír, gomba, pezsgőágy, dögönyözők és buzgárok széles palettája várja.

Árvalányhaj (Természeti Örökség)

A pázsitfűfélék egyik legismertebb fajtája, az árvalányhaj, melynek leggyakoribb előfordulási helye a homokpuszták. Éppen ezért Kiskunmajsja környékén a homoki pusztákon és a homoki réteken gyakran fellelhető. Legnagyobb mértékben a Kiskunsági Nemzeti Park területén figyelhető meg.⁴⁶

Bodoglári buckák (Természeti Örökség)

1984-ben nyilvánították védetté a 720 hektáros kiskunsági buckavidéket. A Bodoglár nevű településrész, mely Kiskunmajsához tartozik, minden évben, évszakonként eltérően, különleges növényeivel kápráztatja el az odalátogatókat.

Megtalálhatóak itt például: nyáras-galagonyások, kökény, varjútövis, homoki csenkesz, homoki kikerics, búgós fátyolvirág, homoki ternye, stb. A bodoglári buckák legkiemelkedőbb zoológiai értéke az ugartyúk, mely egy zömök testű, sárga szemű védett madár.⁴⁷

Tartós szegfű (Természeti Örökség)

Az élénk rózsaszín virágú, 20-50 cm magasra növő növény a tartós szegfű. A virágok nem egyidőben nyílnak, innen ered a tartós elnevezés. A virágzási idő sokáig tart. Napjainkban meglévő tartós szegfű állomány 85%-a található Kiskunmajsja – Bodoglár és Bócsa térségében.

A tartós szegfűállományok az alábbi két természetvédelmi területen találhatóak: Kiskunsági Nemzeti Park, Duna-Ipoly Nemzeti Park.

⁴⁶ Kiskunmajsja és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

⁴⁷ Kiskunmajsja és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

A fokozottan védett tartós szegfű, minden egyes példánya 250.000 forintba kerül.⁴⁸

Kisboldogasszony Római Katolikus Templom (Kulturális, Épített Örökség)

A kiskunmajsai Római katolikus templomot 1743-ban kezdték építeni, jelenlegi alapformáját 1809-ben érte el. A bővítést késő barokk stílusban kiviteleztek. A hossza 50 m, szélessége 21 m. 1835-ben a tornyot 42 m magasságúra építették át. (16.kép)⁴⁹

16. kép. Kisboldogasszony Római Katolikus Templom

A jelenlegi orgonát 1908-ban építették be a helyére. Most 2 manuál és a pedálmű segítségével 2230 síp szólaltatható meg. Így Bács-Kiskun megye első 5 orgonája között van nagyságát és hangzását tekintve.

⁴⁸ Kiskunmajsai és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

⁴⁹ <https://www.majsaplebania.hu/kiskunmajsai-templom-tortenete.html>

Konecsni György Helytörténeti Gyűjtemény és a Tájház (Kulturális örökség: Kiállítás)

A múzeumban megtekinthető várostörténeti, néprajzi kiállítás Kiskunmajsza történetét eleveníti fel néprajzi elemeken keresztül. (17.kép).

17. kép. Konecsni György Helytörténeti Gyűjtemény

Ezenkívül állandó kiállításon szerepel még a múzeum névadójának, a város európai hírnevet szerzett szülöttének, Konecsni Györgynek grafikus munkásságát bemutató tárlat, illetve Járitz Józsa, valamint Paizs Éva Kiskunmajsán készült képzőművészeti alkotásainak gyűjteménye.⁵⁰

⁵⁰ <https://www.bacsiskun.hu/latnivalok/konecsni-gyorgy-helytorteneti-gyujtemeny>

Tájház (Kulturális örökség: Kiállítás)

A kiskunmajsai Tájház a város egyik legrégebbi építészeti emléke. Az 1850-es években épült nádtetővel fedett, szabadkéményes épületbe lépve az egykor itt élő lakosság mindennapjaiba nyerhetünk bepillantást és megismerhetjük a Kiskunságra jellemző építészeti hagyományokat. (18.kép)⁵¹

18. kép. Tájház

A bejárati ajtó küszöbét átlépve a pitvarba jutunk, amelynek egyik oldaláról a tisztaszoba, a másiktól pedig a lakószoba nyílik. Ezek különleges hangulatát az adja, hogy eredeti bútorokkal vannak berendezve. A Tájházban lévő kemence szerepe nem merült ki a kenyérsütésben, ugyanis ez gondoskodott a többi helyiség melegéről.⁵²

⁵¹ <http://udulofalukiskunmajs.hu/oldal/tajhaz>

⁵² <https://www.termalfurdo.hu/latnivalo/kiskunmajsai-tajhaz-233>

Az '56-os Múzeum és Kápolna (Kulturális örökség: Kiállítás)

Hazánk első és mindeddig egyetlen '56-os múzeumát Pongrátz Gergely, a Corvin köz parancsnoka alapította. Az egykor iskolaként működő épület termeiben az 1956-os forradalomhoz és szabadságharchoz fűződő tárgyak, fényképek és egyéb dokumentumok tekinthetők meg, udvarán pedig a Hadtörténeti Intézet és a Hadtörténeti Múzeum jóvoltából több harci eszköz is megtekinthető.(19.kép)⁵³

19. kép. Múzeum

Az '56-os kápolna a forradalom és szabadságharc mártírjainak állít emléket. A Csete György építész által tervezett épület egyik tornya a győztes forradalmat, míg másik, romos tornya a vérbefojtott szabadságharcot jelképezi. Kívánságának megfelelően a kápolnában helyezték örök nyugalomra Pongrátz Gergelyt.⁵⁴

⁵³ http://www.fesztiválnaptar.hu/56-os_muzeum/I306720/

⁵⁴ <http://udulofalukiskunmajsa.hu/oldal/56os-muzeum-es-kapolna>

Sörös korsó és Sörös pohár gyűjtemény (Kultúra)

A több mint 900, a világ 30 országából származó darabot számláló gyűjtemény Kis Tibor mintegy hat évtizedes gyűjtésének eredménye, amelynek külön érdekessége, hogy valamennyi poharat és korsót barátoktól, ismerősöktől, művészekről, sportolóktól, politikusoktól kapott a gyűjtő. (20.kép)⁵⁵

20. kép. A gyűjtemény

⁵⁵ <http://udulofalukiskunmajsa.hu/oldal/soros-korso-es-soros-pohar-gyujtemeny>

Mayossaszállás Emlékmű (Kulturális örökség: Emlékmű)

A város határában található emlékművet az egykori elődtelepülés, Mayossaszállás templomának helyén emeltette Kiskunmajsa Város Önkormányzata és a Majsa Alapítvány 2001-ben. (21.kép)⁵⁶

21. kép. Mayossaszállás Emlékmű

Egressy Béni mellszobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

A kiskunmajsai Egressy Béni Zeneiskola, 1996-ban vette fel a Szózat mezenésítőjének nevét, és a mellszobrot 2001-ben állították ki az iskola kertjébe.⁵⁷

Dózsa György mellszobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

A kiskunmajsai gimnázium 1960-ban vette fel az 1514-es parasztháború vezetőjének, Dózsa Györgynek nevét. Csillag István szobrászművész bronzból készítette el a mellszobrot, mely az épület előtt áll.⁵⁸

Kapisztrán Szent János szobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

⁵⁶ <http://udulofalukiskunmajsa.hu/oldal/mayossaszallas-emlekmu>

⁵⁷ <https://www.kozterkep.hu/9442/egressy-beni-mellszobor>

⁵⁸ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

Máris Pusztán, az '56-os Kápolna előtti téren áll a faragott emlékmű, mely Kapisztrán Szent Jánost ábrázolja, Polyák Ferenc műalkotása, melyet 2002-ben készített a művész. Kapisztrán Szent János, Magyarország védőszentje, éppen ezért lett az '56-os Kápolna patrónusa.⁵⁹

Nepomuki Szent János szobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

Kiskunmajsán, a kivezető utak mentén, patakok, hidak és vizek mellett állították fel az utazók és vízen közlekedők védőszentjének Nepomuki Szent Jánosnak szobrát. Ami később a város főterén kapott helyet.

A kőből faragott, festett szobrot, Lajber András kiskunmajsai művész készítette 1793-ban. A szobrot 2000-ben Faragó András kőfaragó mester újította fel.⁶⁰

Petőfi szobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

A jelenleg a főtéren látható Petőfi szobrot, 1946-ban egy amatőr kőfaragó, Bakró László készítette.

A szobron felújítást és formai javításokat is végeztek. A szobor előtt rendezik meg minden év március 15.-én az ünnepélyes műsort, mely az 1848-49-es forradalom és szabadságharc eredményeire emlékszik.⁶¹

Szentháromság szobor (Kulturális örökség: Emlékmű)

Az 1880-ban készült, szürke porosz márványú kőszobrot, Jablonszky Vincze budapesti kőfaragó mester készítette. Szt. György napján történt az alapkövő felszentelés. Kovács Antal plébános, Szentháromság ünnepén, június 12.-én szentelte fel a szobrot.⁶²

⁵⁹ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

⁶⁰ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

⁶¹ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

⁶² Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

3.2.3. Szálláslehetőség

Kiskunmajsa Üdülőfalu

Az üdülőfaluban a vendégek többféle szálláshely közül választhatnak:

Motel

A város zajától távol csendes nyugodt környezetben pihenhetnek a vendégek az 5 hektáros parkosított kempingben, motelben, faházakban. A Motelben egy-, két- és háromágyas szobák találhatók, amelyek közül az egy- és kétágyas szobákba egy-egy pótágy behelyezésére is lehetőség van, így egyidejűleg összesen 128 főt tudnak motelszobákban elszállásolni. (22.kép)⁶³

22. kép. Motel

A szobák a motel kategória sajátosságaiból fakadóan mind külön, a szabadból nyíló bejárattal rendelkeznek és minden szoba előtt parkolási lehetőség is kialakításra került. Ez egészül ki még egy kis terasszal, amelyen kellemesen elüldögélhetnek a vendégek a napfényes napokon.

⁶³ <https://www.jonathermal.hu/szallas/motelszobak>

Apartman és Vendégházak

A Motelben lévő szálláslehetőségeken kívül a fürdő szomszédságában lévő üdülőfaluban üdülőházak is rendelkezésre állnak a vendégek számára. (23.kép)⁶⁴

23. kép. Superior Apartman

Kemping

A fürdő mellett, a motellel közös mintegy 50.000 négyzetméter zöld területen fekszik a kemping, amely egész évben nyitva áll a vendégek előtt. A várostól mintegy 3 kilométerre fekvő terület természetközelségével, csendességével hozzájárul a kellemes kikapcsolódáshoz, pihenéshez. (24 .kép)⁶⁵

⁶⁴ <https://www.jonathermal.hu/szallasok/pipacs-u.-9.-superior-apartman>

⁶⁵ <https://www.jonathermal.hu/szallas/kemping>

24. kép. Kemping

A parkosított környezetben egyidejűleg összesen 200 kempingegység kényelmes táborozására nyílik lehetőség. A kemping sajátossága, hogy a vendégek nem előre kijelölt kempinghelyeket bérelnek itt, hanem mindenki saját maga választhatja ki, hol szeretné leállítani lakókocsiját, hol veri fel sátrát, így mindenki olyan természeti körülmények között pihenhet, ami neki a legkellemesebb az adott körülmények között.

Baráti társaságoknak, diákcsoportoknak pénztárcakímélő és a régi iskolai táborok hangulatát idéző, telepített katonai sátraik is vannak, melyek egyenként 6-12 fő kényelmes elszállásolását teszik lehetővé. A sátrakban ágyazott emeletes ágyak várják a vendégeket.⁶⁶

⁶⁶ <https://www.jonathermal.hu/szallas/kemping>

3.2.4. Vendéglátóipari egységek

Éttermek

Kiskunmajsa széles éttermi választékkal rendelkezik, a sok helyből néhány kiemelkedőt mutat be a tanulmány.

Lópofa Csárda

A Lópofa Csárda 1989 májusában nyitotta meg kapuit. Maga a csárda egy múlt századi paraszti gazdaság lakó- és gazdasági épületeiből került kialakításra. A körülötte elterülő nagy, parkosított terület lehetővé tette a nyugodt, kellemes, tanyasi hangulat fennmaradását mind a mai napig. Teraszai, belső terei, télen a nyitott fatüzelésű kandalló hangulatos pattogó tüze, nyáron a park fáin éneklő madarak hangja mind hozzájárulnak a kellemes, pihentető kikapcsolódáshoz.

Könnyen megjegyezhető nevét a kezdetekkor még a vele együtt üzemelő lovarda miatt kapta.

Konyháját a magyar hagyományokon alapuló ízvilág jellemzi, de megtalálhatók a kíméletesebb szárnyas ételek és frissítő saláták is.

Alföldi, környékbeli könnyed boraik teszik kellemes emlékké az itt töltött időt. (25.kép)⁶⁷

⁶⁷ Galéria (lopofacsarda.hu)

25. kép. Lópofa Csárda

Termál Bisztró Étterem

A Termál Bisztró Étterem a kiskunmajsai gyógy-és élményfürdő mellett található. Nemzetközi, Vegetáriánus és Magyar konyhával rendelkezik. Az étteremhez terasz és parkoló is tartozik. (26.kép)⁶⁸

26. kép. Termál Bisztró Étterem

⁶⁸ <https://etterem.hu/termal-bisztró-etterem>

Fehérló Étterem és Rendezvényház

Az étterem először 1997-ben nyílt meg vendéglőként, majd a szolgáltatások bővítésének következtében Panzió és egy 350 fős kétszintes klimatizált rendezvényház is létrejött. A rendezvényház kiválóan alkalmas lakodalmak, bálók, bankettek, stb. lebonyolítására. A *Fehérló Étterem* a'la carte és menüs rendszerű étkezéssel, finom házias ételekkel és italokkal szolgálja a fogyasztók igényét. (27.kép)

27. kép. Fehérló Étterem és Rendezvényház

Pellikán Birtok Borbár és Bisztró

Családi tulajdonban lévő különleges ételeket és saját termelői borokat kínáló borbár és bisztró. (28.kép)⁶⁹

28. kép. Pellikán Birtok Borbár és Bisztró

Cukrászda

Zefír Cukrászda

A Cukrászda 1991-ben nyílt meg Kisteleken, majd 1996-ban nyitotta meg második cukrászdáját Kiskunmajsán. Változatos sütemény- és tortakínálaton felül, friss péksütemények is várják a vendégeket. (29.kép)⁷⁰

⁶⁹ <https://pellikanbirtok.hu/galeria/#jp-carousel-747>

⁷⁰ <http://zefircukraszda.hu/galeria/zefir-cukraszda-kiskunmajsa>

29. kép. Zefir Cukrászda

3.2.5. Sportlehetőségek

Kiskunmajsza is várja a sportot kedvelő utazókat. A hely remek lehetőséget biztosít a gyalogos és kerékpáros kirándulásokat kedvelőknek, a nyugalmat szerető horgászoknak, az úszás szerelmeseinek és a futást, teniszt, futballt előnybe részesítőknek.

Kerékpározás

Kiskunmajsát és környékét nemcsak gyalogosan vagy négy keréken, hanem kerékpárral is felfedezhetik a kirándulni vágyók. Remek lehetőséget nyújt erre, hogy a kiskunmajsai gyógyfürdőt húsz kilométer hosszú kerékpárút köti össze Bugacpusztaházával, amely áthalad Jászszentlászlón, Móricgáton, valamint Bugacra is betér.

Horgászat

A horgászat kedvelőinek több lehetőség is rendelkezésre áll.

A Jonathermál motel, kemping területén idilli környezetben fekvő egy hektáros horgásztóban a hagyományos magyar halfajtákon (ponty, kárász, stb.) kívül különleges - kizárólag a meleg vizet kedvelő - fajta, afrikai harcsa is a horog végére akadhat.

Az Udvardi- Tanya és Pihenőpark nem csupán szállásadó hely és horgásztó, több mint egy tanya, egy igazi horgászparadicsom. A birtokhoz tartozó park, zöld környezet, nyugodt légkör igazi kikapcsolódást nyújt 20.000 négyzetméteren. Horgászható halak: ponty, amúr, kárász, igazi különlegesség: süllő.

Úszás

A Jonathermál Gyógy- és Élményfürdő területén található 25 méteres uszodában van erre lehetőség.

Sportpálya

A Kálvária utcában lévő sportpálya teret biztosít futásnak, tenisznek, műfüves és füves futballnak egyaránt.

3.2.6. Termelők bemutatása

Kiskunmajsán 9 termelő vesz részt a pályázatban leírt turisztikai útvonalon.

Dragon Tibor: KATA házi jellegű tészta

A tésztaüzem 1994-ben alakult családi vállalkozásként Kiskunmajsán. A vevők hamar megkedvelték az általuk készített házias jellegű tésztákat. Terméklistájuk fokozatosan bővült az évek során, jelenleg közel 30 féle formátumú tésztával állnak vásárlóik rendelkezésére. A termelés minőségi javítását fokozatosan végzik, amelyre gondosan ügyelnek. Alapvető céljuk, hogy élelmiszer-biztonsági szempontból megbízható és jó minőségű termékekkel vevőik bizalmát megnyerjék és megőrizték. (30.kép)⁷¹

⁷¹ Saját kép

30. kép. KATA tészta

Dósai Imre - Dósai Pince: Étolaj és Bor. Kövidinka, Tramini, Rizlinszilváni, Aletta, Generosa, Kadarka, Kékfrankos, Cabernet Sauvignon

A Dósai Pince, családi vállalkozást 1995-ben hozták létre teljesen saját erőből, saját munkával és a családi hagyományok alapján. A tevékenységet a családban Dósay Mihály, majd Imre édesapja, id. Dósai Imre alapozta meg. Elismert kereskedőként, Majsán történő letelepedése után (1927), 3 hold szőlő területet vásárolt, s a kereskedés mellett szőlő/bor termelésbe kezdett 1940-ben. Ekkor újratelepítette a vásárolt szőlőt, Kövidinka és Kadarka fajtákkal.

Az Ötfai birtokon lévő szőlő felét Imre édesapja újratelepítette Kövidinka és Kocsis Irma fajtákkal, 1974-ben. Ez volt a családi szőlő-bortermelés alapja. 1994-95-ben építettek egy 250-300 hl kapacitású pincét, majd 2000-ben a jelenlegi, kb. 400 hl kapacitású, 100 nm alapterületű pincét, mely ma is a borkészítés bázisa.

Célja: továbbvinni a családi vállalkozást és folytatni a kiváló minőségű borok népszerűsítését, borkedvelő közönséghez való eljuttatását. (31.⁷², 32, 33.kép⁷³)

⁷²Saját kép
⁷³

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x47439749d2baeda7%3A0x6726986596cb638813m1!7e131!5sD%C3%B3sai%20Pince!15sCgIgAQ&hl=hu&imagekey=!1e3!2s-77UFCQqWCRU%2FX4jn-KgR1dI%2FAAAAAAAAAABA%2Fcm2-dVbdccEgLjkVJ-43I3J08bLk_96wwCNwBGAYYCw

31,32.,33. kép. Dósai Pince

Pellikán László – Pellikán Birtok: Kézműves bor. Kékfrankos, Kadarka, Cabernet Franc, Cabernet Sauvignon, Kövidinka, Cserszegi Fűszeres, Rajnai Rizling

Pellikán László 2006-ban telepítette az első szőlőtőkét, melyhez az inspirációt a bor szeretete adta. Azóta 2 hektáron termeszt a mennyei nedűhöz való szőlőt és készíti kiváló kézműves borait. Jellemző termékei: a Kadarka, Kékfrankos és a Rajnai Rizling. Célja: szeretné megismertetni az ide látogató vendégekkel a legjobb fajta homoki borokat, a vendéglátásban elhelyezni azokat, hogy minden borkedvelő számára kóstolhatók, elérhetőek legyenek. (34, 35.kép)⁷⁴

⁷⁴ <https://pellikanbirtok.hu/galeria/>

34. kép: Pellikán Birtok

35. kép: Pellikán birtok

Juhász Ágnes: Méz: galagonya, selyemfű, akác, vegyes

Gazdaságukban 9 éve foglalkoznak méhészkedéssel, jelenleg 70 méhcsaláddal. Kiváló minőségű akác és selyemfű mézet gyűjtenek itt a méheik, mindemellett különlegességük a galagonyaméz, amely megkapta a Kiskunsági Nemzeti Park termék védjegyét. Érdekes ízvilágot képvisel

a levendulás és a homoktövis ízesítésű méz is. Megtalálhatóak a további ismert fajták is: repce, vegyes, napraforgó.

Méhészeti termékeik között szerepelnek méhviasz gyertyák, ajándécsomagok, „feliratos” címkékkel ellátott üvegek és ami még ritkaság, a méhviaszos csomagoló, ami egy viasszal bevont textil, tartós és nem képez hulladékot, ugyanis ez lebomló alternatívája az alufóliának, folpacknak, mivel többször felhasználható ezzel is segítik vásárlóik tudatos, pénztárcabarát vásárlói és felhasználói szokásainak fejlesztését.

Östermelőként foglalkoznak mikrozöldség és csíra termesztéssel. Ezek olyan organikus növények, amelyek hozzájárulnak a természetes, egészséges étrend kialakításához. Az elvetett magból jutnak el a zsenge növényekig, amit csíra vagy mikro zöldként fogyaszthatunk. A magok vegyszermentesek és amit még fontos tudni, hogy a növények locsolásához, öblítéséhez használt víz, szűrt víz, mivel ezek a növények klór érzékenyek.

A mikrozöldeket tálcásan értékesítik a helyi piacon, így tovább eltárolható, és alkalmas későbbi felhasználásra is. A csírák azonnali fogyasztásra kész élelmiszerek. Átaluk termesztett fajták: retek, repce, brokkoli, mungóbab, lucerna, mustár, póré hagyma, vöröskáposzta, és vöröshere. (36.kép)⁷⁵

75

https://nemzetiparkitermek.hu/vision/nemzetipark/uploaded_images/product/20160319110413-ajdx313ia5.jpg?dummy=695355

36.. kép. Juhász Ágnes

Várad Pince: Bor. Kékfrankos-vörös, Kékfrankos rosé, Turán, Néró, Rosé, Kékfrankos-Zweigelt Zuvée, Zita-Zuvée, Cerszegi Fűszres, Aletta-Barrique, Generosa

A Várad Pince több generáció óta foglalkozik szőlészettel, borászattal. Céljuk a hagyományok megőrzése és a modern technológia ötvözése, melyet a hagyományos borok és fajták készítésekor a legmodernebb háttértechnológiával állítanak elő.

A Kunsági borvidék fejlődő térségének kiváló borait kívánják megismertetni az egész országgal és határon túl is, melynek segítségével még több borkedvelő megismerkedhet az Alföld kincseivel.

A Várad Pincénél a legfiatalabbtól a legidősebbig, mindenki részt vesz a munkában, így tudják a legjobb minőségben készíteni boraikat. (37⁷⁶., 38⁷⁷.kép)

⁷⁶ <https://www.facebook.com/media/set/?vanity=varadipince&set=a.302871047089672>

37. kép: A Váradi Pince emblémája

38. kép: Váradi Pince

Bera Tamás: Füstölt hentesáru

Sertéshúsból előállított termékekkel foglalkozik, mely tevékenységet több, mint 20 éve végzi a családjával. Hivatalosan 2015-óta őstermelőként értékesíti termékeit. Célja a saját részre történő készítés mellett megismertetni az édesapja és a család által kifejlesztett ízvilágot a fogyasztókkal. Először csak kolbász, szalámi, sonka, szalonna, abált szalonna, disznósajt, császár, fokhagymás sült szalonnák, fokhagymás termékek voltak a kínálatban, amit bővítettek 2020-tól friss hússal, saját örölpaprikára. Sóval tartósítja a szalonnákat, majd füstöli azokat. Csak natúr, hagyományos fűszereket használ. (39.kép)⁷⁸

39. kép: Bera Tamás, füstölt hentesáru

Móczár Róbert: Füstölt Hentesáru

Móczár Róbert vállalkozása 2001-ben alakult. Első körben húzáru kis -és nagykereskedelemmel foglalkozott. Az évek során folyamatos fejlesztéssel jutott el a cég a mostani állapotához.

Először a mozgó árusítást vezette be a környező településeken, amit a későbbiekben kiterjesztett Bács-Kiskun megye több településére is. 8 évvel ezelőtt pedig egy nagyobb fejlesztést hajtott végre, melynek során létrehozta saját feldolgozó üzemét.

Itt olyan házi készítésű termékeket állítanak elő, amelyekben megtartják a környékbéli ízvilágot és helyi termelők által megtermelt alapanyagokat

⁷⁸<http://www.kvtmedia.hu/kiskunmajsa-tobb-mint-ot-eve-foglalkozik-husfeldolgozassal-a-bera-hazaspar-promocio/>

dolgoznak fel. Házas ízekkel, nagy áruválasztékkal várják kedves vásárlóinkat. Termékeik: füstölt és száraz hentesáru, friss húsáru. Céljuk a fogyasztók jó minőségű termékkel való kiszolgálása, a hagyományos ételek és ízek megőrzése. (40., 41.kép)⁷⁹

40. kép: Móczár Róbert, füstölt hentesáru

41. kép. Móczár Róbert, füstölt hentesáru

⁷⁹ Saját képek

Á. Fűrűs András: Fűrűs Kertészet: egynyári- és balkonvirágok, paprikák

1989-ben kezdték el tevékenységüket kertészettel foglalkozó családi vállalkozásként. A növények hajtását a termálvízre alapozták.

Az egynyári és balkonnövények mellett termesztenek kápia-, TV-, és hegyes erős paprikát is. A paprika válogatását saját fejlesztésű paprikaváló géppel végzik. (42⁸⁰, 43⁸¹.kép)

42., 43. kép. Á. Fűrűs András, kertészet, paprikák

”Kiskunmajsa térsége nem hagyományos paprikatermesztési körzet, a Fűrűs Kertészetet azonban méltán sorolják a korszerű paprikahajtatók közé. Ennek elismeréseként több szakmai rendezvénynek adtak már otthont, és augusztus 28-án, a Magyar Paprika Napjának a gyakorlati bemutatóját is. Á. Fűrűs András kéthektáros fóliás kertészetében tartja a FruitVeB a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Karának Zöldség- és Gombatermesztési Tanszékével közösen.”⁸²

⁸⁰ http://vitaminszalon.hu/images/termelok/abraham_furus_andras_nagy.jpg

⁸¹ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=856564804929371&set=pb.100065352465944.-2207520000>.

<https://magyarmezogazdasag.hu/2015/08/26/furus-kerteszet-kiskunmajsan>

⁸²

Horváth Pál: Méz. Akác, galagonya, napraforgó, selyemfű, vegyes méz, egészségmegőrző virágpör

Horváth Pál már lassan három évtizede méhészkedik, mára 100-150 kaptárral, egy kerekeken járó mézes házzal járja az erdőket és a mezőket. Tanítómesterétől úgy tanulta, hogy a méheket ha mézzel eteti cukor helyett, sokkal egészségesebb lesznek.

A mai napig ebben a szellemben tartja méheit. Termékei: akác-, selyemfű-, vegyesvirág-, napraforgó-, vaddohány-, repceméz, virágpör, propolisz, valamint az igazi kuriózumnak számító galagonyaméz, ami azért különleges, mert a galagonya csak 4-5 évente mézel. Célja a vállalkozása által továbbra is kiváló minőségű termékek előállítására, a kiváló mézfajták fogyasztókkal való megismertetése, az egészséges édesség fogyasztására való ösztönzése. (44.kép)

44. kép. Horváth Pál, Méz

Rimóczi Hajnalka és László: Népviselet varrás

Hajni 2002-ben kezdte el vállalkozását, miután a Fóti Népművészeti Iskolát elvégezte. Laci 2004-ben csatlakozott be a vállalkozásba. Tevékenységük szerint a magyarság teljes viseletét autentikus adatközlők által kutatják és állítják elő.

Több mint 150 néptáncgyűttesnek készítettek már viseletet „Kis-magyarországon” és a határon túl is, többek között Kanadába, Finnországba, Németországba és Japánba is. Céljuk a hagyományok továbbéltetése, minél több régi viselet felkutatása és rekonstruálása. Leginkább gyerekeknek kívánják bemutatni munkásságuk gyümölcsét, mellyel céljuk a hagyományok tiszteletét és szeretetét elmélyíteni a fiatalokban. (45.kép)⁸³

45. kép. Rimóczi Hajnalka és László: Népviselet varrás

⁸³ Saját kép

3.3.Csolyospálos

Csolyospálos Kiskunmajstól délre fekszik, határa a Kiskunsági Nemzeti Park. A szomszéd települések: észak felől Kömpöc, kelet felől Balástya, délkelet felől Forráskút, dél felől Üllés, északnyugat felől pedig Kiskunmajsa. Megközelíteni csak közúton lehet.

3.3.1 Története

A terület az őskortól kezdve folyamatosan lakott volt, bronzkori és népvándorlás kori jelentőségét régészeti források igazolják. A falu határából került elő a híres csolyosi kun sírlelet. A XV. századi írott forrásokból már ismert a Halas központú kun szállások területén fekvő Csolyosszállása és Pálos helységek neve is. A XVIII. századi jászkun redemptió következtében a Kiskunmajsa-Szeged műút nyugati oldalán fekvő Pálospuszta Kiskunmajsához, az út keleti oldalán levő Csolyospuszta Kiskunfélegyházához tartozott.

A két pusztát egyesítésére, önálló községgé válására már a századfordulót követően helyi kezdeményezések indultak. Csolyospálos falu azonban csak 1945-ben kezdhette meg önálló életét. A név a két pusztátanyavilágára vonatkozott, mivel ekkor a faluközpont még nem alakult ki.

A község belterületét 1948-ban jelölték ki. A következő évek során épült fel a majsai út mentén a községháza és az orvosi rendelő, megkezdődött a telefonhálózat kiépítése. 1962-re alakultak ki az utcák.

Ebben az időben adták át az új postahivatalt, majd a tűzoltó szertárat és a könyvtárat, felállították a hidroglóbuszt. A 70-es évek elején került sor a tanyasi iskolák villamos hálózatba kapcsolására és egyúttal megkezdődött maguknak a tanyáknak a villamosítása is. Az akkor nagy erővel induló lakóház-építkezések eredményeképp kialakult a falu belterületének a mai szerkezete.

A lakosság több mint a fele mezőgazdaságból él. Jelentős a kukorica-, gabona- és zöldségtermesztés, a szarvasmarha- és sertésstenyésztés.⁸⁴

⁸⁴ <https://csolyospalos.hu/telepulesunkrol/>

3.3.2. Helyi Értékek

Földtani feltárás – Réti mészkő (Természeti Örökség)

A réti mészkövet kezdetektől használta a magyarság épületek alapozásához, kútkávák készítésére, de sok nagyszabású építkezéshez is, mint például az egykori szeri monostor, a soltszentimrei Pusztatorony, vagy később a félegyházi Kiskun Múzeum (egykori Kapitányság) épülete. Sok művészettörténész, nem ismerve a kőanyag eredetét, ezeket az épületeket „tájidegennek” érezte. 1978-ban került védelem alá a 70-es években a kitermelés leállt. (46.kép)⁸⁵.

A feltárás helyreállítása lehetővé teszi a kőzetképződés folyamatának megfigyelését. A kőzetreteget vagy fél méter vastagságban homokos-lőszös talaj fedi, a talajtani metszeten közvetlenül ez alatt látható a leülepedett, laza mészszipap. És minél lejjebb van a réteg, annál idősebb, és annál jobban előbbre haladt a kővé válás folyamata.

A terület ma már szigorúan védett, és látogatni csak az erre a célra létesített pallósor mentén lehetséges. A felújítással egy időben a községben és a lelőhelyen is új eligazító táblák lettek kihelyezve, így segítve a megközelítésben és a látottak értelmezésében.⁸⁶

⁸⁵ <https://www.geocaching.hu/caches.geo?id=2681>

⁸⁶ <https://www.geocaching.hu/caches.geo?id=2681>

46. kép. Feltárás

Helytörténeti Gyűjtemény és Vadászati Kiállítás (Kulturális Örökség: Kiállítás)

A Gyűjtemény a térség fejlődésére vonatkozó tárgyi és egyéb emlékeket mutatja be. A gazdag anyagból sok ismeretet szerezhetnek a településről, valamint érdekes időszak kiállítások is színesítik az idelátogatók élményeit. (47.kép)⁸⁷

⁸⁷ <https://csolyospalos.hu/helytorteneti-gyujtemeny/>

47. kép. Vadászati Kiállítás

Jézus Szíve Templom (Kulturális, Épített Örökség)

A templomépítés elképzelése először 1926-ban került napirendre. 1937-ben, Rétei Gyula plébános kezdeményezésére, megindult a helyi gyűjtés, valamint a templomépítő bizottság 2000 pengőt kért a félegyházi képviselő tesülettől. A templom, végül a Veszelka Mihályné által adományozott területen épült fel, a terveket Fábián Gáspár budapesti műépítész készítette. Az elkészült templomot 1939. június 12.-én benedikálták, Vedres Béla szentelte fel Jézus Szíve tiszteletére.⁸⁸

⁸⁸ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

3.3.3. Szálláslehetőség

Csályospáloson két különböző típusú szálláslehetőség várja az utazókat. Az egyik egy hagyományos paraszti stílusú vendégház, a másik egy igen exkluzív négy csillagos modern szálloda, sokféle szolgáltatással.

Horváth Miklósné: Véneperfa Vendégház

A hagyományos stílusban felújított, eredeti parasztbútorokkal berendezett közel 150 éves Véneperfa Tanya, csendes, falusi környezetben található. Rendelkezik két tágas 5 ágyas szobával, két fürdőszobával, jól felszerelt konyhával, kemencével, tágas étkezővel. A ház körül nagy zárt füvesített udvar van, ami főzésre, pihenésre alkalmas. (48.kép)

48. kép. Véneperfa Vendégház

Csipkerózsa Parkhotel

2016 ősze óta várja vendégeit a Csipkerózsa Parkhotel. A szálláshely az egykori modern konferencia centrumból egy új, négy csillagos hotellé vált. A Csipkerózsa Parkhotel a magyar puszta közepén, a Dél-Alföldön helyezkedik el, ahol a vendégeket a természet szépsége és nyugalma várja. Többféle kategóriájú vendégszobák, hangulatos és exkluzív étterem, eredeti bár, számos szolgáltatások és szabadidős kikapcsolódási lehetőség (beltéri golf, két különböző repülőgép szimulátor, tenisz, fitneszterem, masszáz, infrasauna és egy kültéri medence) és szépen rendezett park szolgálják vendégeink kényelmét. (49.kép)⁸⁹

49. kép. Csipkerózsa Parkhotel

⁸⁹https://szallas.hu/csipkerozsa-parkhotel-csolyospalos?gclid=EAIaIQobChMIgr7yzdyC8gIVQbTtCh1abAyZEAAYASAAEgLUsvD_BwE

3.3.4. Vendéglátóipari egységek

A település nagyon kevés vendéglátóipari egységgel rendelkezik. Az odaérkezők étkezhettek a Csipkerózsa Parkhotelben, illetve az Önkormányzatnál. Ezen felül még egy Reggeliző és Brunch Étterem, a Hamm Bár található itt.

3.3.5. Sportlehetőség

A településen egy Sportpálya és rajta egy fitness park (8 torna és fitness eszköz) áll a mozgásra vágyók rendelkezésére. (50.kép)⁹⁰

50. kép. Sportpálya és Fitness Park

3.3.6. Termelő bemutatása

Csolyóspáloson 1 termelő vesz részt a pályázatban leírt turisztikai útvonalon.

Tóth Virágkertészet

⁹⁰ <https://csolyospalos.hu/elkeszult-a-fitnesspark/>

A Plant Alliance Hungary kertészeti és kereskedelmi vállalkozás több mint 20 éve foglalkozik egyényári növények szaporítóanyagának előállításával és forgalmazásával.

Muskátlit, balkonnövényeket, virágvetőmagokat, és tálcás magvetéseket kínálnak a vásárlóknak. Ezen felül a kertészetben található Bemutatókert várja még az odalátogatókat. (51.kép)⁹¹

51. kép. Tóth Virágkertészet

⁹¹ <http://www.plantalliance.hu/hu/image/tid/69>

3.4.Móricgát

Bács-Kiskun megye középső-keleti részén helyezkedik el. Összesen három települési szomszédja van: észak felől Bugac, keletről Jászszentlászló, déről pedig Szank.

3.4.1 Története

A település területén az első hiteles régészeti forrás a bronzkorból való. Móricgát (korábbi nevén Mórítz Gattyá) már a XV. században önálló település volt. Kezdetben a Győaljaiak, majd Kamarás Pál birtoka volt. A mohácsi csata után a többi alföldi településhez hasonlóan ez a falu is elpusztult.

Több mint száz esztendővel később, 1642-ben az elnéptelenedett pusztát Szeged használta. A hajdani móricgáti kőtemplom romja azonban még a XVII. század végén is látható volt. I. Lipót 1702. évi adománylevelében a Jászkunságot a német lovagrendnek adományozta. Ezen iraton találjuk a Jász-kun községek mellett Mórítz Gáthy és Sánk pusztát is.

Később a szabadság megváltásáért a különböző faluk önként fizettek. A redemptió (önmegváltás) idején a XVII. Században Móricgát pusztáért Kiskunlacháza 2000 forintot fizetett. Móricgát közigazgatásilag sokáig Kiskunlacházához tartozott, Móricgát Szankkal való egyesítése 1893-ban történt.⁹²

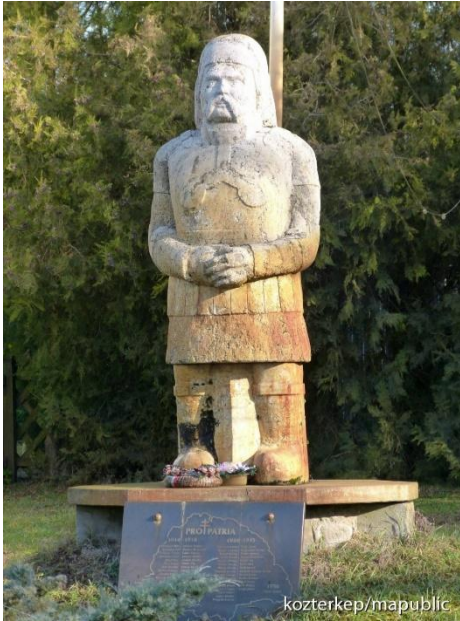
3.4.2. Helyi Értékek

Kun előkelő szobra (Kulturális Örökség: Emlékmű)

A szobor egy 70 cm magas talapzaton áll, mely csonka kúp alakú és egy kunhalmot szimbolizál. A kunhalom földjén három gránitlap fekszik, melyeken Nagy-Magyarország térképe és az elhunyt hősök neve van bevésve. A fohászkodó testtartású, előkelő kun férfit ábrázoló szobor 2 méter magas, süttői mészkőből készült. (52.kép)⁹³

⁹² <https://moricgat.hu/kozseg/tortenet/>

⁹³ <https://www.kozterkep.hu/8910/#vetito=302212>

52. kép. Kun előkelő szobra

53. kép. Nagyboldogasszony kápolna

Katolikus templom és Nagyboldogasszony kápolna (Kulturális Örökség: Épített örökség)

A mórícgáti Nagyboldogasszony templomot, Árkay Bertalan (1901-1971) posztumusz Ybl Miklós díjas festő, építész tervezte, akit szakmája a két világháború közötti modern templomépítészet legismertebb alkotójaként tart számon. A szocialista államhatalom ebben az időben számtalan eszközzel és módon próbálta ellehetetleníteni az egyházakat és felszámolni a vallásosságot.

Ennek következtében nem nézték jó szemmel a tornyok építését sem, főleg ha az templomtorony lett volna, így a tervezőnek más megoldáshoz kellett nyúlnia.⁹⁴ A kápolna 1950 körül épült. (53.kép)⁹⁵

⁹⁴ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Mórícgát Község Önkormányzatának kiadásában

⁹⁵ <https://miserend.hu/templom/1363>

Helytörténeti Kiállítás (Kulturális Örökség: Kiállítás)

A mórícgáti helytörténeti kiállítás az iskola épületében található. (54.kép)⁹⁶

54. kép. Helytörténeti Kiállítás

Református templom (Kulturális Örökség: Épített örökség)

A mórícgáti közösségben már 1943-ban megfogalmazódott a templomépítés gondolata, de a gyűjtésből befolyt összeg a háború viszontagságai közepette eltűnt.

Azonban a mórícgátiak nem adták fel, így 1954-ben újra elkezdték a gyűjtést, melyet siker koronázott.

Ez nagyban dr. Dobos Károly munkájának volt köszönhető.

⁹⁶ <http://moricgat.hu/wp-content/uploads/2015/08/P3280837.jpg>

⁹⁷A hazai és külföldi segítséggel épült mórícgáti templomot 1957-ben szentelték fel.(55.kép)⁹⁸

55. kép. Református Templom

3.4.3. Szálláslehetőség

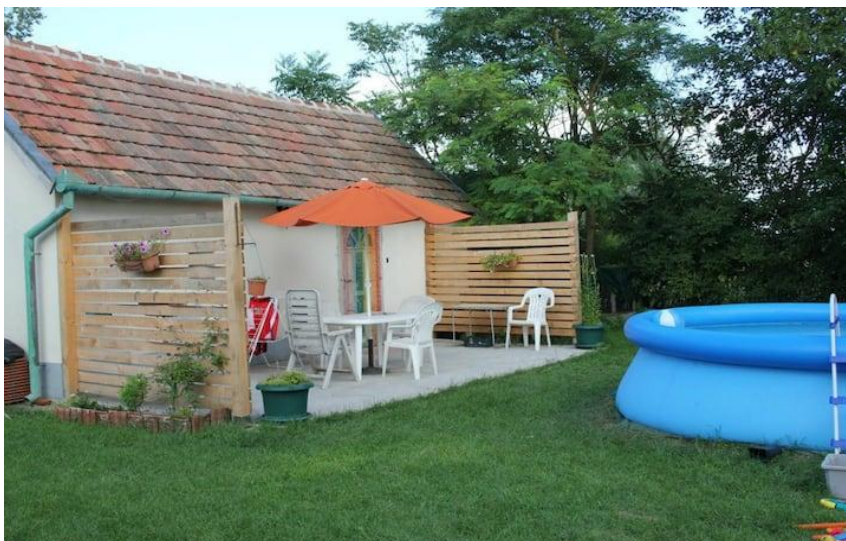
Mórícgáton tanyasi vendégházak biztosítják az odaérkezők nyugalmas pihenését.

⁹⁷ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Mórícgát Község Önkormányzatának kiadásában
⁹⁸

https://www.google.hu/search?q=Reform%C3%A1tus+templom+++M%C3%B3ricg%C3%A1t&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiokOWSroPyAhUOzYUKHbOkAzcQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1536&bih=754#imgrc=eqMbUbBUtF9k-M

Cosy Tanya, Vendégház

Hangulatos, csöndes tanya, 8 km-re a Bugactól, a természetvédelmi területtől. (56.kép)⁹⁹ 4 vendég elszállásolására alkalmas stúdiólakás, saját fürdőszobával ellátva, található benne.

56. kép. Cosy Tanya, Vendégház

Móricgát - az igazi nyugalom sziget

Hangulatos, csöndes tanya, a bugaci természetvédelmi területnél. (57.kép)¹⁰⁰. A teljes ház kiadó, amelyben 2 hálószoba található, ahol 4 vendég fér el, hozzá saját fürdőszobával.

99

https://www.airbnb.hu/rooms/14735241/photos/202397453?source_impression_id=p3_1587887251_ZItouW8IjEPn7knT&guests=1&adults=1

100

https://www.airbnb.hu/rooms/26158658?source_impression_id=p3_1587887252_dbfBOThmtRpVyxO1&guests=1&adults=1

57. kép. Móricgát- az igazi nyugalom sziget

3.4.4. Vendéglátóipari egységek

Jelenleg Móricgát nem rendelkezik étteremmel vagy egyéb vendéglátóegységgel.

3.4.5. Sportlehetőségek

A településen biciklizni, gyalogolni lehet. Külön sportlétesítmény nem található.

3.4.6. Termelő bemutatása

Móricgáton 1 termelő vesz részt a pályázatban leírt turisztikai útvonalon.

Nagy Péter, Nagy Simon: Nagy és Fiai Szőlőskertek: Borok készítése grúz módszerrel

A Nagy és Fiai Szőlőskertek Móricgát-Jászszentlászlón található, ahol családi gazdaságként termesztik a szőlőt és készítenek belőle kiváló minőségű bort.

A hagyományos Magyar borkészítés mellett Magyarországon egyedülállóan alkalmazzák a világ legősibb borászati eljárását.

A föld alá helyezett égetett cserépedényben (ősi elnevezése: Kvevri) való borkészítés napjainkban is élő hagyomány a Kaukázusban.

Ezzel a technológiával 2016 óta helyi gazdaságukban helyi szőlőfajtákkal készítenek természetes borkülönlegességeket. Az érdeklődőket szívesen fogadják a 8000 éves borászati archeológiát, régészetet bemutató mórícgáti gazdaságukban. (58.kép)¹⁰¹

58. kép. Nagy Péter, Nagy Simon: Nagy és Fiai Szőlőskertek

¹⁰¹ Saját kép

3.5. Jászszentlászló

A település Kiskunmajsa és Kiskunfélegyháza között fekszik.

3.5.1 Története

A Római Birodalom óta illír népek lakták ezt a vidéket. A honfoglalás időszakában az ősök a mai község területén még nem telepedtek meg. A középkorig minden valószínűség szerint kunok lakhatták, akiket IV. Béla telepített az országba a tatárjárás után.

Érdekes kérdést vet fel a község neve, amely biztosan Szentlászló lehetett, hiszen a török defterek (adóösszeírás) is így említik a területet 1570-ben. A település az 1526-os török visszavonulás alkalmával elpusztult. 1541 után az elnéptelenedett Duna-Tisza közén, a régi települések területét legeltetésre használták a nagyobb városok tőzsérei. A török kiűzése (1699) után a jászkun területeket

I. Lipót császár eladta a Német Lovagrendnek (1702). A pusztákat a bérlőknek ezután a Lovagrendtől kellett bérelni. A jászkunok minden fáradozása ellenére a pénzbeli megváltás az idegen uralom alól igen vontatottan haladt. 1745-ben Mária Terézia uralkodásának kezdetén került sor a megváltásra. Szentlászló pusztát 4 jász település váltotta meg: Jákóhalma, Jászdózsa, Mihálytelek, Felsőszentgyörgy.

Az 1850-es években megindult a kiskunsági puszták tagosítása. Szentlászló birtokosai megpróbálták a távoli pusztát elcserélni Pusztafogacseréért (ma Tarnaméra része), amely Jásztelek (régbben Mihálytelek) és Jászdózsa közelében feküdt. Ez azonban nem sikerült a jász birtokosoknak.

A tagosítás után megkezdődik a kiköltözötték községgé alakítási mozgalma. 1857-1858-ban Jászejákóhalma és Jászfelsőszentgyörgy tagosított. A tagosított részeket Kiskunfélegyháza, Kiskunmajsa és Szeged népeiből telepítették be. 1870-ben Jászmihálytelek területét is tagosították, a jászdózsai részt pedig a kiskunfélegyházi közbirtokosság vette meg. 1873-ban alakult meg a község. (Ez a tény szerepel az 1874-es kalendáriumban is.) A falu az eddigi Pusztaszentlászló nevet Jászszentlászlóra változtatta azzal az indokkal, hogy a terület első birtokosai a jászok voltak.¹⁰²

¹⁰² <https://jaszszenlasklo.hu/életunk/történetünk>

3.5.2. Helyi Értékek

Jászszenlászlon templomok, emlékművek és természet alkotta vonzerők is megtalálhatóak, ezekből mutatja be a tanulmány a legérdekesebbeket.

Római Katolikus Templom (Épített Örökség)

A településen a 19. század utolsó évtizedében indult meg a templomépítési mozgalom, melynek eredményeként a település 44 polgára erkölcsi és anyagi felelősséget vállalt a templomépítés költségeinek fedezésére. Ők alkották a Templomépítő Bizottságot, tagjainak névsorát egy márványtábla őrzi.

Ezt követően megindult, a gyűjtés és az adakozás. Ennek eredményeként, 1902. július 27.-én került sor a felszentelésre.¹⁰³ A templomot Kiss Boldizsár kiskunfélegyházi esperesplébános avatta Az épületet Ranszky Mihály kiskunfélegyházi vállalkozó építette. A tornyot díszítő gömbben okmányt helyeztek el, mely a templomépítés történetét, és az adományozók névsorát tartalmazza. (59.kép)¹⁰⁴

59. kép: Római Katolikus Templom

60. kép: Szent László Király Kút

¹⁰³ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

¹⁰⁴ <https://jaszszenlazo.hu/eletunk/helyi-ertektar>

Római Katolikus Parókia épülete (Épített Örökség)

Szabados Gyula papot, az egyházmegye főpásztora azzal a megbízatással helyezte a községbe, hogy 1913. május 1.-től szervezze meg az önálló egyházközséget és a plébánia javadalmait. A parókia art-deco stílusban, 1914-ben készült el és ma is parókiaként működik.¹⁰⁵

Szent László – Király Kút (Épített Örökség – emlékmű)

Jászszentlászló település fennállásának 120. évfordulóján avatták fel a névadót ábrázoló szobrot. A díszkúttal egybeépített márványszobor a Markolt György és Gémes Katalin művészpár alkotása. A szoboravató beszédet dr. Kubinyi András egyetemi tanár tartotta. Korábban ezen a helyen a Szovjet hősi emlékmű állt.¹⁰⁶ (60.kép)¹⁰⁷

Első Világháborús Emlékmű (Épített Örökség – Emlékmű)

1925. június 29-én, Péter-Pál napján Jászszentlászló község az I. világháborúban elhunyt katonáinak emlékére szobrot állíttatott. Az avatáson jelen volt Agorasztó Tivadar, Pest vármegye alispánja, dr. Somogyváry Vilmos alezredes, a honvédelmi miniszter képviselőjében, Szabó Dezső járási főszolgabíró, dr. Endre Zsigmond, a kerület nemzetgyűlési képviselője, Krakker Kálmán és Héjj Imre nemzetgyűlési képviselők. Az avatás végén megkoszorúzták az emlékművet, majd az ünnepélyt bankett követte.¹⁰⁸ (61.kép)¹⁰⁹

¹⁰⁵ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

¹⁰⁶ <https://www.kozterkep.hu/10317/szent-laszlo-kiraly-kut-> Hársch Ferenc

¹⁰⁷ <https://www.kozterkep.hu/10317/szent-laszlo-kiraly-kut#vetito=50930-> Hársch Ferenc

¹⁰⁸ <https://www.kozterkep.hu/10295/i-vilaghaborus-emlekmu-aerdna>

¹⁰⁹ <https://www.kozterkep.hu/10295/i-vilaghaborus-emlekmu#vetito=50772-Harsch> Hársch Ferenc

61. kép. I. Világháborús Emlékmű

Kerektó (Természeti Örökség- Gyógyvíz)

A helyiek által csak Kerektóként ismert időszakos vízállású szikes tó, természetes úton való feltöltődése előtt a község strandjának is otthont adott a '20-as, '30'-as években.

Ennek az alföldi szikes tónak a vize minősített gyógyvíz volt, bár ma már nem fürdenek benne. Jelenleg természetvédelmi oltalom alatt áll, sekély vize vízimadarak kedvelt élőhelye. (62.kép)¹¹⁰

¹¹⁰ <https://jaszszentlaszlo.hu/életünk/helyi-ertektar>,
<https://jaszszentlaszlo.hu/upload/images/%C3%89let%C3%BCnk/Helyi%20%C3%A9rt%C3%A9kt%C3%A1r/Kerekt%C3%B3%202.jpg>

62. kép. Kerekτό

Móricgáti láp (Természeti Örökség)

A láp 766,97 hektáron terül el, melyből 510,59 hektár Jászszentlászlón, 264,58 hektár pedig Móricgátonfekszik.

Mindezek ellenére, mégis a "móricgáti" nevet viseli. Jelen terület élővilága nagyon gazdag, megtalálható itt többek között a vöröshasú unikát, a dunai tarajosgőte, réti csíkot, a nagy tűzlepke, a vérfü-hangyaboglárka, a balogcsiga és a kispészű aszat is. Továbbá itt él a nőszőfű is, az orchideák egyik fajtája.¹¹¹

Nőszőfű (Természeti Örökség)

A Jászszentlászló területén található Móricgáti lápon is megtalálható nőszőfű, szigorúan védett növényfaj. A nőszőfű a földi életmódú orchideák közés sorolható.¹¹²

¹¹¹ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

¹¹² Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

3.5.3. Szálláslehetőség

Jászsentslászón egy vendégház várja a pihenni vágyókat.

Sallai Vendégház Jászsentslászó

A vendégházat, a Kiskunfélegyháza-Kiskunmajsa útvonal mellett, a 13km táblánál található földútnál, jobbra letérve, kb. 800 m megtétele után, erdő közepén találjuk.

A szállás egy felújított parasztházból, ahol 3 szoba, konyha, fürdőszoba, nappali található, egy új építésű, két szintes épületből, amelynek az emeletén négy szoba, közös nappali (biliárd), illetve fürdőszoba van, és egy különálló (két szoba, fürdőszoba, konyha) kis épületből áll. Megközelítése egyszerű, mégis a világtól elzárt, vadregényes terület.¹¹³
(63.kép)¹¹⁴

63. kép. Sallai Vendégház

¹¹³ <https://szallas.hu/sallai-vendeghaz-jaszszentlaszlo?ref=list&adults=1>

¹¹⁴ <https://szallas.hu/sallai-vendeghaz-jaszszentlaszlo?ref=list&adults=1#image-1>

3.5.4. Vendéglátóipari egységek

Kaiser Vendéglő

Az étterem magyaros és nemzetközi ételeket készít. A Vendégek számára terasz, parkoló áll rendelkezésre. (64.kép)¹¹⁵

64. kép. Kaiser Vendéglő

3.5.5. Sportlehetőség

A településen a Sport utcai Sportpálya ad lehetőséget futásra és különböző labdajátékok gyakorlására.

3.5.6. Termelők bemutatása

Jászszentlászlón 3 termelő vesz részt a pályázatban leírt turisztikai útvonalon.

Szebelédi Gyuláné - „Jászszentlászlói savanyúság”

¹¹⁵ <https://etterem.hu/kaiser-vendeglo>

A családi vállalkozás 1989-ben kezdődött. A szülők előtte a szövetkezetben voltak alapító tagok, ahol elkezdték a savanyítást. Majd a szövetkezet feloszlott, de a család folytatta a savanyítást és saját receptúrákat dolgoztak ki. Jelenleg a vállalkozás már 10-20 alkalmazottnak biztosít munkát. 10%-ban Magyarországra és 90%-ban külföldre szállítanak. (65.kép)

65. kép. Jászszentlászlói Savanyúság¹¹⁶

66. kép. Kiss Gáborné, Kiss Farm

Kiss Gáborné - túró, tejföl, tehén-, kecske- és juhsajtok készítése, forgalmazása

A Kiss házaspár Jászszentlászlón több mint 20 éve foglalkozik állattenyésztéssel, ám Kiss Gáborné Gyöngyi csak főállása elvesztése után kezdett tejfeldolgozásba. A könyvekből származó tudást és recepteket maga formálta a gyakorlatban, kísérletezett, hallgatott a vásárlói visszajelzésekre, így alakult ki saját receptúrája.

A tejföl, túró és különböző sajtok alapanyaga mindig a jó minőségű, friss tej, amit higiénikus körülmények között dolgoz fel, majd árusít. A kiskunfélegyházi piacon hetente háromszor, míg Jászszentlászlón

¹¹⁶ Saját kép

csütörtökönként árusít az erre a célra átalakított kocsija mellett.¹¹⁷
(66.kép)¹¹⁸

Csúri Péter és Csúriné Süli Erika: CSÚRI MÉZ

Csúri Péter 1996-ban kezdett el méhészettel foglalkozni, majd a méhcsaládok számának növekedésével egyre többször felesége is besegített a körülöttük szükséges feladatok ellátásába. Saját kiszerelésű mézkülönlegességeket, mézes termékeket (mézespuszedli + méhviasz gyertyák, mézfajták: akác, vegyes, hárs, repce, napraforgó, selyemfű, levendulás akác, dió-mogyorós akác, bodzás akác) 2012 óta készít. Elsősorban a ház körül megtermett diót, mogyorót, aszaltszilvát, levendulát, bodzát helyezi mézágyra és teszi takaros üvegekbe. Erre a célra csak akácmézet használ. Östermelőként főleg otthon keresték fel vevői, 2014 óta már vásárookra, bemutatókra, kóstoltatásra is viszi mézes portékáit. (67.kép)¹¹⁹

67. kép. Csúri Családi Méhészet

¹¹⁷ <https://jaszszenlasklo.hu/eletunk/helyi-ertektar>

¹¹⁸ Saját kép

¹¹⁹ <https://jaszszenlasklo.hu/upload/images/%C3%89let%C3%BCnk/Helyi%20%C3%A9rt%C3%A9kt%C3%A1r/M%C3%A9zes%20term%C3%A9kek%204.jpg>

3.6. Kömpöc

Kömpöc az Alföld Duna-Tisza közének Kiskunság tájegységén helyezkedik el, közigazgatási területe keleten már Csongrád-Csanád megyével határos.

Kömpöc észak felől Csengelével, délkelet felől Balástyával, délnyugat felől Csólyospálossal, északnyugat felől pedig Kiskunmajsával szomszédos.

3.6.1 Története

A község neve egy „Kömpöcz” nevű vitéztől származik. Több mint 200 évvel ezelőtt ez a pusztaság az egri érsek birtokába került. Az első betelepülők 1850-52 környékén jöttek, és a mai belterület helyén építettek náddal, szalmával fedett kunyhószerű építményeket.

Az egri káptalan bérletbe adta a területet az itt lakóknak, így kezdett benépesülni a puszta. Állítólag jártak erre a nevezetes betyárok, Rózsa Sándor és Bogár Imre is.

A terület közigazgatásilag Kiskunmajsához tartozott. A település lakossága állattenyésztéssel és növénytermesztéssel foglalkozott. Sajnos az ipar megtelepedésére nem volt lehetőség. A község 1950-ben kapott önállóságot.¹²⁰

3.6.2. Helyi Értékek

Római Katolikus Templom (Épített Örökség)

Kömpöcön a Petőfi Sándor utcában egy katolikus templom található. (68.kép)¹²¹

A templomot 1949-ben kezdték el építeni a községhez közeli urasági magtár épületének anyagából. A kömpöciek, a főleg terméskőből álló anyagot, ökrös, bivalyos, lovas fogatokkal hordták össze. Nagyboldogasszony tiszteletére a templomot 1953-ban szentelték fel.

A felszentelés után azonban, csak apránként alakult ki a templom mai formája. A padok 1956-ban kerültek a helyükre.

¹²⁰ <https://www.bacskiskun.hu/telepulesek/kompoc>

¹²¹ <http://www.szeporszag.hu/R%C3%B3mai+katolikus+templom+-+K%C3%B6mp%C3%B6c.latinvalo>

Árkay Bertalan tervei alapján készült el a márványoltár 1957-ben. Árkai Bertalanné festőművész rajza után 1961-ben készült el az oltárkép.

A templom 2000-ben egy új stáció képsorozattal lett gazdagabb, majd az épületet 2011-ben felújították.¹²²

68. kép. Katolikus Templom

Horgásztó (Természeti Örökség)

A horgászat kedvelőinek a horgásztó ad lehetőséget a kikapcsolódásra. A tó természetes víz felülete 4000 négyzetméter, és 2,5 m az átlagos mélysége. A halfajták közül megtalálhatóak itt például, a ponty, csuka, busa, kárász, melyeket 2008 óta folyamatosan telepítik.¹²³

3.6.3. Szálláslehetőség

Jelenleg Kömpöc nem rendelkezik szálláshellyel.

3.6.4. Vendéglátóipari egységek

Kisbetyár Vendéglő

A vendéglő a Hunyadi János utcában hétfőtől vasárnapig várja a vendégeket.

¹²² Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

¹²³ Kiskunmajsa és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

3.6.5. Sportlehetőségek

Kömpöcön egy sportpálya ad lehetőséget futásra és különböző labdajátékok gyakorlására.

3.6.6. Termelő bemutatása

Kömpöcön 1 termelő vesz részt a pályázatban leírt turisztikai útvonalon.

Mártonné Paragi Julianna - Autentikusan berendezett tájház jellegű parasztház + hagyományörzés

Az épület pár éve került a kömpöci Márton házaspár birtokába, akik szenvedélyes értékmegőrzőként meglátták benne a lehetőséget. Az épületen több állagmegőrző folyamat zajlott már le, de ezeknek a munkálatoknak még nincs vége. (69. kép)¹²⁴

69. kép. Tájház

Frekvenciált helyen, Kömpöc község önkormányzata mellett található a kis falu szívében.

¹²⁴ Saját kép

Reményeik szerint az épület helyet adhat majd közösségi programoknak, kiegészítve a gyűjtemény megtekintésének lehetőségével, a hagyományok bemutatásával.

A gyűjtemény folyamatosan bővül, nem csak a házaspár által, hanem a kömpöci lakosok, illetve kömpöci kötődésű emberek jószívű felajánlásával.

Rengeteg terv, ötlet vár még megvalósításra. A tulajdonosok remélik, hogy hamarosan nyílt napok keretében, tárt kapukkal várhatják majd az ide látogatókat.

4. Vajdaság (elhelyezkedés, éghajlat, természeti adottságok, közlekedés, turizmus)

A Vajdaság Autonóm Tartomány a Szerb Köztársaság északi tartománya, székvárosa Újvidék (Novi Sad), területe 21 506 km².¹²⁵

A tartományt három nagy folyó, a Duna, a Tisza és a Száva három tájegységre osztja: Bácskára, Bánátra és Szerémségre. Az országon belül a Vajdaság viszonylag fejlett térségnek számít, és elmondható, hogy Európa egyik legkedvezőbb adottságú agrárvidéke, Szerbia „éléstára”. A Vajdaság síksági területeinek nagy részét lösztakaró fedi, a széles folyóteraszokat pedig ártéri lösz vagy öntésiszap borítja. A síkságból csak a szerémségi és a bánáti tájegységben emelkednek ki sziget-hegységek: ezek a Fruška Gora (Tarcál-hegység) és a Verseci-hegység.¹²⁶

A terület éghajlata kontinentális.

Megközelíthető az A1-es és az A3-as autópályán keresztül. Illetve személyautón felül vasúttal is. Vízi közlekedése jelentős a Dunának és Tiszának köszönhetően. Légiközlekedés szempontból komoly változások várhatóak 2021 és 2035 között: Szerbia ezen időszakra vonatkozó területrendezési terve szerint, amelyet az építési, közlekedési és infrastrukturális minisztérium tett közzé, az országban két új nemzetközi repülőtér épül, az egyik Újvidéknél, a másik pedig Dobanovcinál.

A tervek szerint Újvidéktől mintegy 15 kilométerre délkeletre lesz a repülőtér, az A1-es autópálya közvetlen közelében, a Kabol–Sajkásszentiván–Tizsakálmánfalva szakasznál, mintegy 300 hektáron.¹²⁷

A magyarság szempontjából legfontosabb vajdasági régió területén turisztikai szempontból kiemelkedik Újvidék és a Fruška gora (Tarcál-hegy) térsége, valamint Szabadka és Palics térsége. A szálláskapacitás is ezekben a városokban a legnagyobb, minden kategória tekintetében.

¹²⁵ Ördögh Tibor: A Vajdaság Társadalmi és Gazdasági Jellemzői, Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, Szabadka (2017)

¹²⁶ Probáld Ferenc (2007): Szerbia. In: Probáld Ferenc–Szabó Pál (szerk.): Európa regionális földrajza. Társadalomföldrajz. 439–444. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, In: Ördögh Tibor (2017): A Vajdaság Társadalmi és Gazdasági Jellemzői

¹²⁷ <https://www.vajma.info/cikk/szerbia/29772/Ket-uj-nemzetkozi-repuloter-epul-Szerbiaban-az-egyik-Ujvideken.html>

Vajdaság más részein éppen a szálláshelyek hiánya képezi az egyik legnagyobb problémát.¹²⁸

A Vajdaság hét körzetből áll: Észak-Bácskai, Dél-Bácskai, Nyugat-Bácskai, Észak-Bánsági, Közép-Bánsági, Dél-Bánsági és Szerémségi körzet. (70.kép)¹²⁹

70. kép. A Vajdaság 7 körzete

Jelen pályázatban szereplő települések mind az Észak-Bácskai körzetből kerültek ki, így a tanulmány a továbbiakban már csak ezekkel a településekkel foglalkozik.

¹²⁸ Tőzsér Anett: A DÉLVIDÉK/VAJDASÁG TURISZTIKAI KÍNÁLATA ÉS KERESLETE, TVT, 2019: <https://www.turisztikaitanulmanyok.hu/2019/12/22/tozser-anett-a-delvidek-vajdasag-turisztikai-kinalata-es-kereslete/>

¹²⁹ <https://baloghpet.com/2009/10/28/vajdasag-attekintes/>

5. Az Észak-bácskai körzet településeinek bemutatása

Az Észak-Bácskai járásban az alábbi települések találhatóak: Bácsfeketehegy, Kishegyes, Szeghegy.

5.1. Bácsfeketehegy – Feketics

Bácsfeketehegy a bácskai magyar református püspökség székhelye. Topolyától 20 km-re délre a Bács-ér (Krivaja-patak) szomszédságában terül el. Közigazgatásilag Kishegyeshez tartozik.

5.1.1 Története

Feketeegyház települést 1465-ben említik először oklevélben és ekkor még a Marótiak birtokaként. Később Mátyás király eladományozza Belmosevics Miklósnak. A falu a Mohácsi vész után (1526) tovább él. A Krivaja patak mentén a Telecskai fennsík déli nyúlványain, Bácska középső részén. 1580-ban és 1590-ben 28 adózó házzal kerül említésre, de már nem eredeti nevén, hanem Feketehegy név alatt. Később lakosságcserére kerül sor és 1652-ben a falu neve a török defterekben Feketics néven jelenik meg. Mivel a falu a hadak vonulási útjába esik, ennek következtében elnéptelenedik, a külai uradalom birtokában pusztává válik.

A zentai csata után, a karlócai békekötéssel (1699) a török kénytelen feladni e területeket. A gyér lakosságot a korábban az Arsenije Csernojevics vezette nagy népvándorlás után (1690) beköltözöttek, főleg szerbek képezték - akik határőrként, osztrák fennhatóság alatt (a Tiszánál) szolgáltak. A mai Vajdaság betelepítése 1720-ban kezdődött, gróf Grassalkovich Antal kezdeményezésére, de nem sok sikerrel. Azután Mária Terézia királynő szorgalmazta a betelepítést, udvarhű rajnavidéki németekkel. II. József trónra lépésével megindul Bácska és Bánát betelepítése.

Bácsfeketehegy lakosságát - akiket a kunok kései leszármazottainak tartanak, a mai Magyarországról, a Nagy-kunság területéről telepítették, református magyarokkal. A kunok ugyanis - mint utolsó letelepedett nomád törökös nyelvet beszélő nép, IV. Béla magyar király idejében (1245) nyernek bebocsátást a Kárpát-medencébe.

Az 1848-49-es Magyar forradalom és szabadságharc tragikusan érintették Feketehegy lakosságát. Az első világháború befejeztével az országhatárok

megváltoztak. Felbomlott az Osztrák-Magyar monarchia és megalakult a Jugoszláv Királyság. 1920-ban a falutól kb. 4 kilométerre, a Tománovity-féle birtokon egy kis falu létesült, Novo Selo néven. Lakosai a szerb önkéntesek családjai (21 család) kaptak engedélyt a letelepedésre, akik Dalmáciából, Likából és Hercegovinából érkeztek.

1941-ben a magyar katonai hatóság kitelepítette a szerbeket (Novo Selo-ból), és helyüket bukovinai székelyek foglalták el. Őket 1944-ben, a közelgő Szovjet hadsereg menekülésre készítette. Ez után, a visszatért szerb családok elfoglalták egykori otthonaikat.

A kis falu tovább élt, de az idők folyamán az infrastruktúra hiányában elsorvadt, lakosai beköltöztek immár Feteticsre, ahol a második világháború után gyökeres változások történtek. A társadalmi és politikai változások itt is megtörténtek: a kollektivizálás és az államosítás. Megalakultak a termelő paraszti szövetkezetek, melyek későbbi egyesülései után a Mezőgazdasági Birtok neve alatt szerepeltek, a mezőgazdasági termékek felvásárlásával foglalkozó Földműves Szövetkezet mellett.

Az egykori szerény cipész (suszter) szövetkezetből nőtt ki a tekintélyes elismerést érdemlő „Antilop” cipőgyár. A falu kereskedelme is szövetkezeti alapon létesült, majd községi szintű (Kishegyessel és Szikiccsel) „Kivaja” vállalattá fejlődött. Mára ezek a létesítmények zömmel a privatizáció folyamatában magánkézbe kerültek.¹³⁰

5.1.2. Helyi Értékek

Bácsfeketehegyi Evangélikus Egyházközség Temploma (Épített Örökség)

2008. október 26-án Bácsfeketehegyen hatvan év után egy templom visszanyerte méltóságát: a bácsfeketehegyi evangélikus templom visszakapta eredeti funkcióját. A 60 évig magtárként használt, megrongálódott bácsfeketehegyi - egykoron a svábok által is használt - evangélikus templom felújítása 2007 márciusában kezdődött el. Ez az első olyan templom Szerbiában, amelynek renoválása állami pénzen történt.

¹³⁰ <http://www.feketics.com/index-hu.php?page=pages&id=1>

Az épület kulcsát Ivan Bukvić építésvezető átadta Dolinszky Gábor megbízott evangélikus lelkésznek. Az ezt követő ünnepi áhítattal pedig visszaadták régi funkcióját - méltóságát az épületnek.

A magyar-német-szerb nyelvű ünnepi áhítatot Dolinszky Árpád evangélikus püspök, valamint Dolinszky Márta és Dolinszky Gábor lelkészek vezették. Az istentisztelet végén áldást mondtak a római katolikus, a szerb pravoszláv és a református egyház igehirdetői is. (71.kép)¹³¹

71. kép. Bácsfeketehegy Evangélikus Egyházközség Temploma

¹³¹ Sárközi István (2016): Javaslat a Bácsfeketehegy Evangélikus Egyházközség Temploma települési értéktárba történő felvételéhez

Bácsfeketehegyi Református Egyházközség Temploma (Épített Örökség)

Őseink már az idetelepüléskor kérték a református vallás szabad gyakorlásának a jogát, amit meg is kaptak. Az egyház megalakulásának pontos dátumát nem tudjuk. Az első anyakönyvi bejegyzés 1785. május 29-én történt. Annak ellenére, hogy őseink szinte kész gyülekezetként költöztek ide, magukkal hozva lelkipásztorukat is, mégis nehézkesen indult meg az egyházi élet. A nyilvános istentisztelet számára ideiglenesen vályogból építettek egy hajlékot.

A jelenlegi templom 1802-ben készült el. Az első lelkészlakást a gyülekezet az idetelepülést követő első években építette. (72.kép)¹³²

72. kép. Bácsfeketehegyi Református Egyházközség Temploma

¹³² Sárközi István (2016): Javaslat a Bácsfeketehegyi Református Egyházközség Temploma, települési értéktárba történő felvételéhez

Kunbaba (Épített Örökség: Emlékmű, Szobor)

A Kunbaba szobor a kunhegyesi polgárok, illetve a református egyházközösség ajándékeként került Bácsfeketehegyre, a Művelődési Otthon udvarába. Az ősök szellemét idéző és a mai kun leszármazottakat vigyázó kőszobor Győrfi Sándor Munkácsy- és Mednyánszky-díjas karcagi szobrászművész alkotása.

Az ábrázolt férfi alak összekulcsolt kezében látható egy csésze, amelyből valamikor kumiszt ittak a törzsfők áldomásként az egyezségre, összefogásra. Ez utóbbira nagy szükség is volt, hiszen meg kellett küzdeniük a portyázó mongolokkal, a kereszténységet rájuk erőszakoló magyarokkal, majd a mindent elsöprő tatárokkal, törökökkel. Végül is hét törzsnek sikerült átvészelnie a történelem viharait, s azok utódait lelhetjük fel a kun- (pl. Kunszállás), illetve kum- (Kumane) előtagú mai helységekben - tudtuk meg Kórizs József helyi történésztől. Pál Károly szerint a Kunbaba jelkép, az összefogás szimbóluma: ott, ahol több nemzetséget szorított-szólított egymás mellé a történelem, mint például Bácsfeketehegyen, ott is lehet együtt élni. (73.kép)¹³³

73. kép. A Kunbaba Szobor

¹³³ Sárközi István (2016): Javaslat a "Kunbaba", települési értéktárba történő felvételéhez

Kopjafa (Épített Örökség: Emlékmű, Szobor)

A kétágú kopjafa az 1785-ös kirajzást szimbolizálja Kunhegyesről. Kunhegyesen a református templom előtt áll a kopjafa, Bácsfeketehegyen pedig az országos református egyház központi otthonának, a valamikori árvaháznak a kertjében, egy jelképes kunhalmon.

A kettős kopjafát, a történelmi jelképet Sárándi István feketicsi és Szelekovszky István kunhegyesi fafaragók készítették. A kétágú akácfaából készült alkotás Kunhegyesen maradt és a Bácsfeketehegyre elszármazottak sorsának jelképe: útjaink elváltak, de a gyökér közös. A kopjafa egy kun lovaszt ábrázol, ami az egy törzsből fakadás, majd az elválás szimbóluma. (74.kép)¹³⁴

74. kép. Kopjafa

¹³⁴ Sárközi István (2016): Javaslat a "Kopjafa", települési értéktárba történő felvételéhez

Sárközi Ferenc Tájmuzeum és a Bácsfeketehegyi Kultúrotthon (Épített Örökség)

A Tájházat 2014-ben vette használatba a bácsfeketehegyi közösség, melynek felépítéséhez az anyagi háttérrel a „Meggy és Méz” elnevezésű IPA pályázatnak köszönhetően sikerült biztosítani. Sárköz Ferenc tanár úr, a Tájmuzeum névadója, közel öt évtizeddel ezelőtt kezdte meg a bácsfeketehegyiek padlásain sorakozó, használaton kívül helyezett régi használati tárgyak tudatos néprajzi jellegű gyűjtését.

Neki köszönhetően számos olyan tárgy maradt fenn az utókor számára, amellyel egyébként a mai fiatalság már máshol nem találkozhatna. Mindezeknek a Tájház ad otthont és az évek során ez a kiállítás folyamatosan bővült egy-egy újabb tárgyi emlékekkel a régmúlt időkben.

A Bácsfeketehegyi Kultúrotthon a helyi kulturális élet központi színtere. Maga az épület 2008-ban lett felújítva, amelynek során a tetőtérben 7 vendégszoba is helyet kapott, a földszinten pedig kibővült a tér.

A Kultúrotthon épületében a Bácsfeketehegy Magyar Művelődési és Helytörténeti Egyesület berkein belül, számos különböző szakcsoport működik, a gyermekek és felnőttek nagy örömeire.

Ezeken kívül számos más esemény (gyermek táborok, találkozók, kiállítások, koncertek, versenyek és még sok más) gyűjti össze itt a helybéli lakosokat és látja vendégül más vajdasági és anyaországi településekről érkező barátainkat.¹³⁵

5.1.3. Szálláslehetőség

Bácsfeketehegyen többféle szállás áll rendelkezésre az odaérkezők számára.

A többágyas szobákkal bíró motel, meleg ételt is kínál a vendégek számára, míg az elegáns, jól felszerelt hotel nemcsak finom helyi ételekkel, de a kikapcsolódást remekül szolgáló medencével is az utazók kényelmét szolgálja.

Motel Jelen - Juhász Tímea

¹³⁵<https://www.vajma.info/cikk/vajdasag/16792/Megnyilt-a-Sarkozi-Ferenc-Tajmuzeum-Bacsfeketehegyen.html>

A motel 1969 óta működik, szállás (két- háromágyas szobákban) mellett éttermet is üzemeltet és rendezvényeket is szerveznek.

Két termük van esküvők, születésnapok, keresztelők és konferenciák megszervezésére. Az étteremben 140 vendég fér el egyidejűleg, további 60 fő pedig a nyári teraszon is étkezhethet. (75.kép)¹³⁶

75. kép. Motel Jelen

¹³⁶<https://www.facebook.com/motel.jelen/photos/a.1698759550440188/1698759200440>
223

Pipacs Hotel - Rind Kelemen Kornélia

A Villa Pipacs 1978 óta üzemel családi vállalkozásként. Az E75-ös autópálya mellett található a szálláshely, amely szabadtéri medencével, étteremmel és tenispályával várja vendégeit a falu csendes részén. A medence mellett napozóágyak állnak rendelkezésre.

A szálloda 4 hektáros zöldövezetben fekszik, parkkal és őshonos feketecsi meggyfákkal körülvéve, melynek zamatos gyümölcse, beköltözött a szálloda étlapjára. Nemrég kialakított teraszuk a medence mellett, rendezvények kedvelt színhelyévé vált.

Kisebb konferenciák, csapatépítő kurzusok, exkluzív esküvők, születésnapok, évfordulók teljes körű megszervezését és lebonyolítását vállalják előre egyeztetett menüsor és időpont alapján. (76.kép)¹³⁷
(77.kép)¹³⁸

76. kép: Pipacs Hotel

¹³⁷ Sárközi István (2016): Javaslat a "Villa Pipacs", települési értéktárba történő felvételéhez

¹³⁸ A Pipacs Hotel képe

77. kép. Pipacs Hotel

5.1.4. Vendéglátóipari egységek

A motel jelen és a Villa Pipacs étellel és itallal várja a külsős vendégeket is.

5.1.5. Sportlehetőségek

Kültéri medence és teniszpálya a Villa Pipacs területén található.

5.1.6. Termelők bemutatása

5 termelő vesz részt a pályázatban leírt turisztikai útvonalon, a szerbiai oldalon mindegyik termelő bácsfeketehegyi.

Hajvert Ákos: Vinum Lodi borászat és családi gazdaság

Termékeik:

- borok, pálinkák,
- tartós húskészítmények mangalicából is: sonka, szalonna, téliszalámi, kolbász, karaj, tarja,
- hagyományos és diabetikus gyümölcs készítmények: dzsemek, lekvárok, szörpök, befőttek feketicsi meggyből, málnából, eperből, szilvából,

- savanyúságok: kovászos uborka, csalamádé, hordós savanyúkáposzta.

Őseik hagyományát folytatva Lódi Miklós és családja mintegy 20 évi svájci tartózkodás után szőlőtelepítésre vállalkozott.

A pincét 1998-ban építtette Mészáros Mátyás, temerini építési vállalkozó. Az épület több mint 40 méter hosszú és a következő helyiségekből áll:

- boltíves, földalatti pince, a borok tölgyfahordóban való érlelésére;
 - félig földbesüllyesztett pince, a must forralására;
 - boros kamra, ahol a zúzott piros szőlő erjesztése történik;
 - üzlethelyiség a borok árusítására;
 - irodahelyiség, öltözők, mosdó;
 - cefreház;
 - pálinkafőző;
 - pagoda, a borkóstolók megrendezésére;
 - borkóstoló terem vacsorák, üzleti találkozók megszervezésére.
- (77.kép)¹³⁹

77. kép. Lódi Pincészet

Fekete Andor – Fekete Pincészet:

¹³⁹ Sárközi István (2016): Javaslat a "Lódi Pincészet", települési értéktárba történő felvételéhez

A család az 1785-ös Bácsfeketehegyre való áttelepülést követően hozta létre szőlőültetvényeit. Azóta is kisebb nagyobb mennyiségben, de meghatározó eleme a családnak a szőlő és a bor.

Jelenleg egy hektár szőlőterülettel rendelkeznek, amelyet kizárólagosan a család művel. Profiluk a kis mennyiségben előállított magas minőségű kézműves bor, amelyben igyekeznek a tradíciót és a modern technológiát ötvözni. Számos hazai és nemzetközi elismerésben részesítették már termékeiket. (78.kép)¹⁴⁰

Borok: Olaszrizling, Merlot, Kékfrankos, Kékoportó, Kékfrankos rozé és Cuvéék

Égetett szesz: Barackpálinka, Bácsfeketehegyi meggypálinka, Törkölypálinka, Vinyak és ágyaspálinkák

Szőlőmag őrlemény

78. kép. Fekete Pincészet

Horkai Zsolt – Horkai Pálinkaház, Gyümölcsfeldolgozó

¹⁴⁰ Fekete Pincészet képe

Fő jellegzetesség: Feketics Meggy

A Nagypapa eleinte friss gyümölcsként értékesítette a meggyet, viszont a pálinkát is nagyon szerette. Egyik alkalommal olyan rossz targyival kínálták, hogy elhatározta, nem issza ő többet másét, készít sajátot. Így kezdődött a családban a gyümölcsfeldolgozás.

A gyümölcsstermesztésnek és feldolgozásnak már három generációs hagyománya van családjukban. A meggy szeretete apáról fiúra szállt, csakúgy, mint a pálinkafőzés tudománya. Elsősorban a helyi tájfajta Feketicsi meggyet termesztik, amely nem igényel növényvédőszeres kezelést és messze földön híres kiemelkedő antioxidáns tartalmáról, harmonikus ízvilágáról és festő levéről.

A meggypálinka meggytargyi néven kerül forgalomba, mely levédett márkaneve terméküknek. A meggybort tiszta meggyléből erjesztik, így száraz bort kapnak. Ezen kívül készítenek még meggyből likórt és pasztörözött meggylevet. Kisebb mennyiségben természetesen még almát, birsalmát, körtét, szilvát, sárgabarackot és szőlőt. Pálinkáikat hagyományos kisüsti kazánban készítik, kétszeri lepárlással.

Termékeik: pasztörözött gyümölcslevek, gyümölcspálinkák, likőrök és meggybor.

Kínálatuk: meggyültetvény látogatása, szedd magad akció, pálinkafőzde látogatás, pálinkafőzési tanfolyam, termékkóstoló. (79.kép)¹⁴¹

¹⁴¹ A Horkai Pálinkaház képe

Kórizs József - Őshonos állatok farmja

2015 ben kezdték el az őshonos állatok tartását. Farmjukon megtekinthető a szürkemarha, vízibivaly, parlagiszamár, nóniusz ló és mangalica disznó! Téli programjuk a hagyományos kun disznóvágás, amelyen vendégeik kipróbálhatják a hagyományos ételek előállítását és elkészítését.

Kora nyári programjuk a meggyeszedés amit összekötöttek nyársalással, birkapörkölt főzéssel és rostélyozással.

Aki vágyik egy kis falusi életre, az a gazdaságban bármely idényjellegű munkában kipróbálhatja magát.

Megvásárolható náluk a Feketicsi meggypálinka is.

Mangalica termékek: szalonna, sonka, kolbász, téli szalámi, különböző töltelékkel, szürkemarha és mangalica szalámi, bivaly és mangalica szalámi. (80.kép)¹⁴²

80. kép. Őshonos állatok farmja

¹⁴² Kórizs József képe

Török Méhészet

A Török méhészet több mint 50 év és harmadik generáció tapasztalatán alapuló családi vállalkozás, melyet az apáról fiúra szálló szakértelem és a méhek iránti szeretet éltet. Egy nagy méhészcsové család, ahol a nagyapa kezdte a méhészkedést még fiatal legény korában, majd feleségével felépítettek egy méhészdinasztiát.

Nagy nehézségek árán, sokszor saját kárukon tanulva küzdöttek fel magukat Vajdaság legnagyobb méhészei közé, majd a tudásukat átadták fiaiknak és nászajándéknak mind a három fiuknak méhcsaládokat adtak. Ma már az unokák közül is van, aki méhészkedik.

Technológiájukat a vándorméhészkedésre alapozzák, állandó telephelyeik megtalálhatók a Fruska Gora Nemzeti Parkban, a Szabadkai Homokvidék Tájvédelmi Területen és a Duna menti erdőkben.

A különböző méhlegelőkre való folyamatos vándoroltatás szavatolja termékeik kiváló minőségét és változatosságát, tájra jellemző ízvilágát. Méhtermékeik közé sorolhatnak több fajta mézet, lépes mézet, virágport, propoliszt, méhviaszt, mézes italok közül a mézes pálinkát és a legrégebbi szeszes italok egyikét, a mézbort.

Termékeik feldolgozását és tárolását a legkorszerűbb méhészeti eszközökkel végzik. A pergetéstől a csomagolásig magas higiéniai követelményeknek megfelelően járnak el, hogy vásárlóik biztonsággal fogyaszthassák tájjellegű mézeiket. (81.kép)¹⁴³

¹⁴³ A Török Méhészet képe

81. kép. Török Méhészet

5.2. Kishegyes (Mali Idos)

Kishegyes Topolya és Szenttamás között található. Kishegyes községhez még két falu tartozik: Szeghegy (Szikics) és Bácskeketehegy (Feketics). Területét tekintve, Szerbiában a legkisebb község 175 négyzetméterrel.

5.2.1 Története

Kishegyes Bácska közepén a Telecskai dombok által körülvelt katlanban fekszik, egy községet alkot Szikiccsel (Szeghegy/Lövcsenac) és Bácsfeketehegygel. A tartomány egyik legkisebb községe, területe

mindössze 181 km². Magyarok, Crna Gora-iak, szerbek és más nemzetiségek lakják.

Hegyes nevű községgel 1476-ban találkozunk először a vármegye megnevezése nélkül, amikor a Maróthiak Tisza-vidéki birtokait számba vették. Ebben a felsorolásban van: Szegegyház, Feketeegyház, Két-Sopronya, Kutas, továbbá Nagyhegyes és Kishegyes.

A történelmi dokumentumokban eddig követhető nyomon a falu, a föld belseje azonban másról regél. Népvándorláskori leletek kerültek elő 1906–1907-ben. Az 1522-ből ránk maradt dézsmalajstrom – igaz hiányzik a hegyesi összeírást tartalmazó rész – igen tanulságos jegyzék. Devecser (ma Szenttamástól északra elterülő határrész neve) faluban Johannes Hegesy, Betheren (Béter valószínűleg a mai Temerin vidékén volt) Blasius Hegesy jobbágyok dézsmát fizettek.

A vidék pusztulása 1514-ben kezdődött meg. A Dózsa-féle felkelés az anyagi károkon, rombolásokon, állattelhajtásokon kívül mérhetetlen sok emberáldozatot is követelt. Mindezt tetézte a mohácsi vereség.

A csata után a győztes I. Szulejmán szultán és nagyvezére a Duna-Tisza közén vonultak haza hadseregük élén. Az intézményes török hódoltság Buda eleste után 1541-ben kezdődött. A mohácsi vész után a falu teljesen elnéptelenedik, azonban nem tudjuk, hogy pontosan mikor. A későbbi török defterek adókönyvek már a szabadkai nahijében említik Kishegyest, 1580-82-ben és 1590-91-ben 18; Nagyhegyest 1580-ban 17 és 1590-ben 23 adózó házzal. A hegyesiek, 1652-ben Wesselényi Ferencnek adóznak. 1655-ben a Garamszentbenedeken bevezetett birtokadományozás során a két Hegyes Wesselényi Ádám gróf tulajdonába megy át.

A 17. század végére teljesen elpusztul a két falu. 1703-ban még úgy ismerik a két pusztát, mint török kori kis falvakat. Az 1721-es határőrvidékkel kapcsolatos intézkedések során, amelyek egyebek között számba veszik a kamarai birtokokat, a két falut pusztaként sorolják fel, az egyiket Kis Higyos és Nagi Higyos, a másikon Parvohygos és Magnohygios néven szerepelnek. A kamara hamarosan bérbe adja a „pusztává” süllyedt két falu határát.

Kishegyes és Nagyhegyes puszták betelepítésére döntő hatással volt Cothmann Antal 1763. évi helyszíni szemléje. Beterjesztett jelentésében a pusztákat betelepítésre alkalmasnak találta.

A falu újratelepítését Kruspér Pál bácsi kamarai jószágigazgató intézte. Miután közhírré tette Kishegyes betelepítését, csakhamar jelentkeztek a

Békés megyei Szentandrásról katolikus magyarok, akik bizonyos szabadságok mellett hajlandók voltak itt letelepedni.

A kamarai jószágigazgató 1769 márciusában Kishegyes pusztát jelölte ki a jövevényeknek. A telepések az év márciusában érkeztek meg. Ennek emlékére 1994 óta március 21-e Kishegyes település napja. A falu történetében a legnagyobb esemény a magyar szabadságharchoz fűződik, 1849. július 14-én itt vívta meg a magyar hadsereg utolsó győztes csatáját Guyon Richárd honvédtábornok vezényletével Jelačić hadai ellen.¹⁴⁴

5.2.2. Helyi Értékek

Pecze-kápolna (Épített Örökség)

A Pecze család kápolnájának sírboltjában a gyermekként elhunyt kislány alussza örök álmát. Az elbeszélés szerint az egyik dombtetőn álló „kastély” toronyszobája úgy van tájolva, hogy onnan látni lehessen a másik magaslaton álló kápolnát.

A Kastély most már az enyészeté lett, melynek torony-torzója végső agóniájában mementóként áll a falu felett. A másik magaslaton ott áll a Kápolna. Fehéren izzón, mint egy JEL, a Nyugati temető fókuszpontjaként a nyári napsütésben. (82.kép)¹⁴⁵

¹⁴⁴ <https://www.kishegyes.rs/>

¹⁴⁵ u.o.

82. kép. Pecze -kápolna

Szent Anna-templom (Épített Örökség)

A község 1771-ben, imaházat, 1788-ban pedig a kegyúr, a kamara megépítette a mai templomot. A Szent Anna tiszteletére emelt templom 35 m hosszú, szélessége 13 m, tornya 35 m magas, egész területe 526 m². Ma is működő orgonáját Kovács István szegedi orgonakészítő mester készítette.

A templom több átalakításon esett át. Az utolsó nagyszabású átalakítás 1939-ben volt. Ekkor kerültek a mellékoltárok és a szószék a jelenlegi helyükre. A főoltáron kívül három mellékoltár is van, amelyek leegyszerűsített barokk stílusban épültek. Joseph Franciscus Falconeri mester alkotása a főoltár kép, amit 1791-ben festett Budán. Szt. Annát és Szt. Joákimot köztük a Boldogságos Szűzzel ábrázolja.

A mellékoltárok képeit Than Mór (1828-1899) óbecsei születésű festőművész festette meg Pesten, 1868-ban. Az egyik oltárkép Szent Józsefet, mint názáreti ácsot, Szűz Mária jegyesét ábrázolja.

A harmadik mellékoltár a Lourdes-i barlangban van, műköből készült 1938-ban Molczer Károly mérnök tervei szerint Siller Jakab kőműves mester kivitelezésében, aki egyben a három kórust is készítette.

A templom falfestményei két zágrábi akadémiai festő: Rudolf Donassy és Mira Kraljević munkája. A betlehemet Berchmana zágrábi irgalmas nővér-művésznő alkotta 1950-ben. Mind a stációs képek, mind a betlehemi figurák égetett agyagból vannak. (83.kép)¹⁴⁶

83. kép. Szent Anna Templom

Krivaja Vadászegyesület (Kulturális Örökség)

A „Krivaja” Vadásztársaság Kishegyes, 1994-ben alakult, nevét a „Krivaja” folyóról kapta, amely Kishegyes község területén folyik át. Vadászterületük Észak-bácskában található, déli irányban, mindössze 70 km-re Magyarország határától, ami a Budapest - Belgrád autópályát szeli ketté.

A Társaság a bácsfeketehegyi „Szarvas”, a szikicsi „Szikics” és a kishegyesi „Fácán” vadásztársaságok egyesítésével jött létre.

Területük teljes nagysága, mellyel gazdálkodnak 18.113,47 hektárt tesz ki, a 2010-es Vadászati törvény értelmében két részből tevődik össze, az autópályától nyugatra a „Krivaja 1”, amely 12.293,03 hektár és az autópályától keletre a „Krivaja 2”, ami viszont 5.820,44 hektár nagyságú.

Vadászterületük jelentős része mezőgazdasági, kisebb erdősávokkal, erdőfoltokkal tarkítva. A terület jellegéből adódóan az apróvad

¹⁴⁶ <https://www.kishegyes.rs/>

képviselteti magát, nagyvadként az őz van jelen. Jellemző vadfajok: nyúl, fácán, fogoly, fűrj, balkáni gerle, afrikai gerle, örvös galamb, récefélék és az őz.

Társaságuk közel 100 tagot számlál, 1 hivatásos vadászt és 1 vadórt alkalmaznak. Ami a vadászatot, vadásztatást illeti, nem csak saját tagjaiknak van lehetőségük, de az érdeklődőknek - vendégvadászoknak is szerveznek turisztikai jellegű vadászatokat, az idénynek és igényeknek megfelelően, beleértve az elszállásolási és étkezési lehetőségeket is. Vadászházuk 4 szobával, társalgóval és a vendéglátáshoz szükséges felszereléssel rendelkezik. Belföldi és külföldi vendégek egyaránt megfordulnak náluk, elsősorban a tavaszi őzszak, nyári fűrj, afrikai és balkáni gerle illetve az őszi fácán és nyúl vadászatra keresik a lehetőséget.¹⁴⁷

5.2.3. Szálláslehetőség

Kishegyesen vendégház, panzió és tanya kínál pihenést a turistáknak.

Gostinska Kuća Kátai Vendégház és Tanya

Gostinska Kuća Kátai Vendégháznak kertje, gyermek játszótér, privát parkolója, wifi-je és terasza is van. A szobákhoz szekrény és fürdőszoba is tartozik. (84.kép)¹⁴⁸

A Kátai Tanya 1995 óta működik és mára 90 fő elszállásolására alkalmas. Két ebédlő áll a vendégeik rendelkezésére, együtt közel 180 férőhellyel. A tanya területén található még egy amfiteátrum, mely konferenciák lebonyolítására alkalmas; kapacitása 200 fő.

Délvidék felfedezéséhez kiváló szálláshely, hiszen Vajdaság legtöbb nagyvárosa és turisztikai látványossága könnyen megközelíthető tőlünk a falu földrajzi fekvéséből kifolyólag. Kishegyest a regionális

¹⁴⁷ Projekt, belső anyag alapján

¹⁴⁸https://www.booking.com/hotel/rs/gostinska-kuca-katai-vendeghaz.hu.html?aid=309654&label=accommodations-hungarian-hu-1D550wFU4OJ4g7gNtSoLCgS506772073630%3Apl%3Aa%3Apl%3Aap2%3Aac%3Aap%3Aaneg%3Aafi%3Aatikwd-22195851%3Alp9063088%3Ali%3Adec%3Adm&sid=6d9c3de46b325bebc684fd9b7f5476a2&dest_id=-88234&dest_type=city&dist=0&group_adults=1&group_children=0&hapos=2&hpos=2&no_rooms=1&req_adults=1&req_children=0&room1=A&sb_price_type=total&sr_order=popularity&sreporch=1627812515&srpvid=0396475164120244&type=total&ucfs=1&activeTab=photosGallery

főút szeli ketté, az E75-ös nemzetközi autóút pedig pár percre van tőlük. A tanyán a vendégek szórakoztatására játszótér, sportpálya, kinti fitnessz terem, trambulinok, drótkötélpálya, valamint egy gazdasági udvar (háziállatokkal) is rendelkezésre áll.

Programjai nagyon sokszínűek: vendégeink a kézműves foglalkozások, hagyományörző foglalkozások, természetismereti foglalkozások, lovaglás, szamaragolás, sétakocsikázás, fejtörő játékok, tréfás vetélkedők közül választhatnak, de az esti programok és a játszótérek nyújtotta sziesztázás is élményekben gazdag napot nyújtanak.

A természetjárás, az ökotúrázás és a gyógynövénygyűjtés mellett az évszaknak megfelelően az idelátogatók akár szánkozhatnak is. Ősszel és tavasszal természetiskolák, egy- és többnapos kirándulások lebonyolítását vállalják, míg a nyár folyamán a gyermekek választhatnak a táboraik közül.

Ugyanakkor találkozóknak, konferenciáknak, továbbképzésnek is otthont adunk egész évben. A tanyától 1,5 kilométerre lévő Pékmúzeumban a vendégeik maguk süthetik meg a kürtöskalácsot, és a Tóparti ház is nagyszerű kirándulási lehetőséget nyújt. A hagyományok iránt érdeklődőknek a Mesterségek Házában található tárlat kínál remek élményt..

84. kép: Gostinska Kuća Kátai Vendégház

Liza Panzió

A panzióban lévő szobákhoz ingyenes Wifi és TV jár, továbbá osztott kert és társalgó. A házban teljesen felszerelt konyha van. A reggelit a teraszon lehet elfogyasztani. Kerékpár bérleti lehetőség is rendelkezésre áll a vendégek számára. (85.kép)¹⁴⁹

¹⁴⁹ https://www.booking.com/hotel/rs/liza-panzio.hu.html?aid=309654&label=accommodations-hungarian-hu-1D550wFU4OJ4g7gNtSoLCgS506772073630%3Ap1%3Ata%3Ap1%3Ap2%3Aac%3Aap%3Aaneg%3Aafi%3Atikwd-22195851%3Alp9063088%3Ali%3Adec%3Adm&sid=6d9c3de46b325bebc684fd9b7f5476a2&dest_id=-88234&dest_type=city&dist=0&group_adults=1&group_children=0&hapos=2&hpos=2&no_rooms=1&req_adults=1&req_children=0&room1=A&sb_price_type=total&sr_order=popularity&srepopch=1627813071&srpvid=290648670df90163&type=total&ucfs=1&activeTab=photosGallery

85. kép. Liza Panzió

5.2.4. Vendéglátóipari egység

Story House

Nappal Bár és Grill étterem. Ezen felül este táncolni is lehet, éjszakai klubbá alakul át a hely. (86.kép)¹⁵⁰

¹⁵⁰<https://www.facebook.com/885263044895826/photos/a.885269708228493/898979326857531/>

86. kép. Story House

5.2.5. Sportlehetőségek

Az Egység Sportegyesület keretében labdarúgó, sakk és a női kézilabda szakosztály működik.

5.2.6. Termelő bemutatása

Jelen településről nem vesznek részt termelők a turisztikai pályázatban.

5.3. Szeghegy (Lovćenac)

Szeghegy, Kishegyestől 3 km-re délkeletre terül el, közigazgatásilag Kishegyeshez tartozik.

5.3.1 Története

A település helyén a honfoglalás előtt, egy 1901-es sírfeltárási munkálat alapján megállapítható, hogy avarok éltek. Egy 1476-os okmányban *Zegegyház* néven említették, és a Maróti család birtokaként van feltüntetve. 1520-ban Csongrád vármegyéhez tartozott, és a csongrádi dézsmajegyzékben fordult elő. Maga a „Szekity” név 1543-ban jelenik meg egy kalocsai birtoknyilvánításban. Innen eredeztethető az eredeti Szegegyház nevéből a szerb elnevezésű *Sekić*. 1652-ben Wesselényi Ferenc birtokai között említették, ekkor már Szeketics alakban, mint szerb falut. 1655-ben is a Wesselényieké volt, ekkor Wesselényi Ádámot iktatták be Szeketics birtokába.¹⁵¹

1731 és 1751 között Szekitsch pusztának olvasható az okmányokon. Az 1768-ik évi Kovács-féle kamarai térkép adatai szerint: *Szekity puszta, mint Kishegyes délkeleti szomszédja a Krivája patak két ága között, egy régi templomhellyel, mely legelőül volt bérbe adva.*

1786-ban, mivel II. József türelmi rendelete lehetővé tette, Szekity pusztát főként evangélikus németekkel telepítették be. Az újonnan érkezettek főként az akkori Német-római Birodalom Rajna-vidéki, lotharingiai, württembergi, hesseni és pfalzi evangélikus községeiből, városaiból származtak.¹⁵²

1786-tól 1830-ig a hivatalos nyelv a német, majd 1830-tól 1842-ig a latin, 1842-től 1849-ig a magyar, 1850-től ismét a német, egészen 1862-ig. Majd ismét a magyar mint állami nyelv, egészen 1918-ig, az I. világháború végéig, amikor is az újonnan alakuló Szerb-Horvát-Szlovén Királyság egyik hivatalos nyelve a szerb lett. Az 1918–1919-es délszláv agrárreform idején két sváb nagybirtokos 40.000 hektárnyi földjén alapították meg a szomszédos Mileševo települést, ahová szerb dobrovoljac családokat telepítettek.¹⁵³

Szeghegy gazdasága a két világháború között, akárcsak a 19. század végétől a 20. század elejéig folyamatosan prosperitást mutatott. Az 1930-as években a Kulturbund „Agraria” nevezetű gazdasági szövetkezete,

¹⁵¹ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szeghegy>

¹⁵² Dr. Roland Hartmann: Szikics település rövid története. In.: Istina, na primeru Sekića – Die Wahrheit am Beispiel von Sekitsch – Az igazság Szikics példáján., Fórum könyvkiadó, Újvidék, 2007.

¹⁵³ u.o.

amely a délszláv állam területén minden egyéni német tőkét megvédett, így azt az 1929-1933-as gazdasági világválság sem tette tönkre^{154, 155},

A II. világháború alatt az evangélikus falvakból és községekből (mint Új-Verbász, Ószivác, Sóvé, Tiszaistvánfalva) tömegesen jelentkeztek az SS soraiba a német fiatalok, amelyet az akkori magyarországi Volksbundba beolvadt Kulturbund végzett.¹⁵⁶

1944 őszén, mint a Vajdaságban – és Kelet-Európában – másutt is, a kollektív bűnösség elve alapján elkezdtek elűzni, kitelepíteni a polgári német kisebbséget, amely kezdetben a szisztematikus legyilkolásukat is jelentette, akárcsak a vajdasági magyarok esetében.¹⁵⁷

1945 októberében montenegrói telepésekkel telepítik be a falut, akik főleg a Lovćen hegy környékéről (pl. Čevo, Ubli, Grahovo, Cetinje) származtak, innen ered a *Lovćenac* elnevezés is. A betelepítés több szakaszra osztható.¹⁵⁸

Ma, Lovćenac a vajdasági és egyben a szerbiai montenegrói kisebbség kulturális és politikai központja, a montenegrói kulturális szervezetnek a neve „Krstaš”, az Újvidéken alapított Montenegrói Pártnak sokáig a lovćenaci Nenad Stevović – aki egyben alapítója is – volt az elnöke¹⁵⁹

¹⁵⁴ u.o.

¹⁵⁵ Philipp Sandles: *Sekitsch – Erlebte Heimat*, Herausgeber: Verein zur Pflege Donaschwäbischer Heimatkunde e. V., 1977.

¹⁵⁶ Bešlin Branko: *Nemci u Vojvodini 1918-1941*, In: *Tokovi Istorije 1999/1-4*, INIS, Beograd, 1999.

¹⁵⁷ Herbert Prokle: *Genocid nad Nemačkom manjinom u Jugoslaviji 1944-1948*. Društvo za srpsko-nemačku saradnju, Beograd, Srbija i Crna Gora. Donaschwäbische Kulturstiftung, München, Deutschland. 2004.

¹⁵⁸ *Имање без међа – Монографија ПД "Нјегош" 1948-1978*, Ловћенац, 1978

¹⁵⁹ sr:Црногорска партија

5.3.2. Helyi Értékek

Sajnos a településen fellelhető helyi értékekről, néhány képen felül nem áll rendelkezésre más információ.

Szerb Ortodox Templom (Épített Örökség) (87.kép)¹⁶⁰

87. kép. Szerb Ortodox Templom

Katolikus Templom (Épített Örökség) (88.kép)¹⁶¹

¹⁶⁰https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lovcenac_Sveti_Petar_Cetinjski.jpg?uselang=de

¹⁶¹https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Lov%C4%87enac?uselang=de#/media/File:Katolikus_templom_-_panoramio.jpg

88. kép. Katolikus Templom

5.3.3. Szálláslehetőség

Szeghegyen egy vendégház áll rendelkezésre az odaérkezők számára.

Karcher Professional

A Karcher Professional vendégház nagy kerttel, osztott konyhával és terasszal is rendelkezik. A privát parkolásért fizetni kell. A szobákban szekrény, TV és saját fürdőszoba is van. (89.kép)¹⁶²

89. kép. Karcher Professional

¹⁶²https://www.booking.com/hotel/rs/karcher-professional.hu.html?aid=357018&label=gog235jc-1DCAQoggJCC2NpdHlLTg3NTI5SSDNYA2hniAEBmAERuAEXyAEM2AED6AEB-AEDiAIBqAIDuALEhp6IBsACAdICJGU3ZWY3MzYxLWEwNTQtNGQ0Ny04ZTgwLTU1MmYyZmUxZjMyMtgCBOACAQ&sid=6d9c3de46b325bebc684fd9b7f5476a2&dest_id=-87529&dest_type=city&dist=0&group_adults=2&group_children=0&hapos=1&hpos=1&no_rooms=1&room1=A%2CA&sb_price_type=total&sr_order=popularity&sreepoch=1627882309&srpvid=f58226e2e8e40055&type=total&ucfs=1&activeTab=photosGallery

5.3.4. Vendéglátóipari egységek

Jelenleg Szeghegy nem rendelkezik étteremmel vagy egyéb vendéglátóegységgel.

5.3.5. Sportlehetőségek

A településen sportpálya áll a labdarúgást kedvelők rendelkezésére.

5.3.6. Termelő bemutatása

Jelen településről nem vesznek részt termelők a turisztikai pályázatban.

6. Javasolt termelői útvonal és összesített helyi értéktár táblázat

Jelen turisztikai pályázatban a 6 magyar településről 18, a 3 szerb településről 5 termelő vesz részt. Őket részletesen az előző fejezetek már bemutatják.

6.1.Térkép kivitelezéséhez javasolt termelői útvonal számozott termelőkkel

A pályázatban leírtak értelmében a javasolt határmenti turisztikai útvonalat a 23 termelő mentén lenne érdemes végiglátogatni, a magyar oldalon kezdve, a szerb oldalon zárva, az alábbiak szerint:

Szank

1. Ritzelné Orbán Mária – Ízek Háza
2. Süli Csontos Zoltán

Kiskunmajsa

3. Dragon Tibor
4. Dósai Imre
5. Pellikán László
6. Juhász Ágnes
7. Váradi Pince
8. Bera Tamás
9. Móczár Róbert
10. Á. Fúrús András
11. Horváth Pál
12. Rimóczi Hajnalka és László

Csolyospálos

13. Tóth Virágkertészet

Kömpöc

14. Mártonné Paragi Julianna

Jásszentlászló

15. Csúri Péter és Csúriné Süli Erika

16. Szebelédi Gyuláné

17. Kiss Gáborné

Móricgát

18. Nagy Péter és Simon

Bácsfeketehegy

19. Fekete Andor

20. Török méhészet

21. Horkai Zsolt

22. Kórizs József

23. Hajvert Ákos

6.2. Termelők és termékeik települések szerinti bontása, összefoglaló táblázat

A 6.1. pontban leírtak alapján, az alábbi táblázat szemlélteti a termelőket és termékeiket település szerinti bontásban. (1. táblázat)

1.táblázat: Termelők és termékeik

	Település:	Termelő:	Termék:
1.	Szank	Ritzelné Orbán Mária – Ízek Háza	Kézműves konyakmeggy
2.	Szank	Süli Csontos Zoltán	Méz: akác, selyemfű, vegyes, repce, hárs, napraforgó
3.	Kiskunmajsa	Dragon Tibor	KATA házi jellegű tészta
4.	Kiskunmajsa	Dósai Imre/Dósai Pince	Étolaj és Bor: Kövidinka, Tramini, Rizlinszilváni, Aletta, Generosa, Kadarka, Kékfrankos, Cabernet Sauvignon
5.	Kiskunmajsa	Pellikán László/Pellikán Birtok	Kézműves bor: Kékfrankos, Kadarka, Cabernet Franc, Cabernet Sauvignon, Kövidinka, Cserszegi Fűszeres, Rajnai Rizling
6.	Kiskunmajsa	Juhász Ágnes	Méz: galagonya, selyemfű, akác, vegyes,
7.	Kiskunmajsa	Váradi Pince	Bor: Kékfrankos-vörös, Kékfrankos rosé, Turán, Néró, Rosé, Kékfrankos - Zweigelt Cuvée, Zita - Cuvée, Cserszegi Fűszres, Aletta-Barrique, Generosa
8.	Kiskunmajsa	Bera Tamás	Füstölt hentesáru
9.	Kiskunmajsa	Móczár Róbert	Füstölt hentesáru
10.	Kiskunmajsa	Á. Fúrús András	Fúrús Kertészet: egynyári- és balkonvirágok
11.	Kiskunmajsa	Horváth Pál	Méz: akác, galagonya, napraforgó, selyemfű, vegyes méz,

			egészségmegőrző virágpor
12.	Kiskunmajsa	Rimóczi Hajnalka és László	Népvisélet varrás
13.	Csolyospálos	Tóth Virágkertészet	Egynyári növények szaporítóanyagának előállítása, és forgalmazása. Muskátlit, balkonnövényeket, virágvetőmagokat, és tálcás magvetéseket kínálnak
14	Kömpöc	Mártonné Paragi Julianna	Autentikusan berendezett tájház jellegű parasztház + hagyományőrzés
15.	Jászszentlászló	Csúri Péter és Csúriné Süli Erika	A név: CSÚRI MÉZ mézespusedli + méhviasz gyertyák mézfajták: akác, vegyes, hárs, repce, napraforgó, selyemfű, levendulás akác, dió-mogyorós akác, bodzás akác
16.	Jászszentlászló	Szebelédi Gyuláné	Házias jellegű savanyúságok készítése „Jászszentlászlói savanyúság”- névhasználat engedélyezve
17.	Jászszentlászló	Kiss Gáborné	túrót, tejfölt, tehén-, kecske- és juhsajtok készítése, forgalmazása
18.	Móricgát	Nagy Péter - Nagy Simon	Nagy és Fiai Szőlőskertek: Borok készítése grúz módszerrel (országosan egyedülálló)
19.	Bácsfeketehegy	Fekete Andor	Fekete Pincészet: - Borok: Olaszrizling, Merlot, Kékfrankos, Kékoportó, Kékfrankos rozé és Cuvéék - Égetett szesz: barackpálinka, bácsfeketehegyi meggypálinka,

			törkölypálinka, vinyak és ágyaspálinká - Szőlőmag örlemény
20.	Bácsfeketehegy	Török Méhészet	Méztermékeik: több fajta méz, lépes méz, virágpó, propolisz, méhviasz, mézes italok közül a mézes pálinka és a legrégebbi szeszes italok egyike, a mézbor
21.	Bácsfeketehegy	Horkai Zsolt	Horkai Pálinkaház, Gyümölcsfeldolgozó Fő jellegzetesség: Feketics Meggy
22.	Bácsfeketehegy	Kórizs József	Őshonos állatok farmja. Megvásárolható nálk: Feketicsi meggypálinka Mangalica termékek: szalonna, sonka, kolbász, téli szalámi, különböző töltelékek, szürkemarha, mangalica és bivaly szalámi.
23.	Bácsfeketehegy	Hajvert Ákos	Vinum Lodi borászat és családi gazdaság: - borok, pálinkák, tartós húskészítmények mangalicából is (sonka, szalonna, téliszalámi, kolbász, karaj, tarja) - hagyományos és diabetikus gyümölcs készítmények: dzsemek, lekvárok, szörpök, befőttek feketicsi meggyből, málnából, eperből, szilvából, - savanyúságok: kovászos uborka, csalamádé, hordós savanyúkáposzta

6.3. Összesített helyi értéktár táblázat az 5 főbb turisztikai termékcsoport mentén

Jelen táblázat magában foglalja az előző fejezetekben felsorolt természeti és ember alkotta vonzerőket, az 5 főbb turisztikai termékcsoport mentén (2. táblázat):

- Aktív és/vagy ökoturizmus¹⁶³
- Vízpart,
- Bor/gasztró turizmus,
- Kultúra,
- Fürdő: Termál – egészségturizmus

Itt érdemes megjegyezni, hogy bár számos technológia áll rendelkezésre az attrakciók örökség elemeinek online bemutatására, az adott nemzet, régió infokommunikációs célú technológiai eszköztára, sőt még az örökségkezelő szervezet is nagyban befolyásolja az attrakciók online hatékonyságát és minőségét¹⁶⁴

2. táblázat: Összesített helyi értéktár az 5 főbb turisztikai termékcsoport mentén

Település	Aktív és/vagy Öko turizmus	Vízpart	Bor/gasztró turizmus	Kultúra	Fürdő: Termál – egészségturizmus
Szank	X	X	X	X	
Kiskunmajsa	X	X	X	X	X
Csolyospálos	X			X	
Móricgát	X		X	X	
Jászentlászló	X	X	X	X	
Kömpöc	X	X		X	
Bácsfeketehegy	X		X	X	
Kishegyes	X			X	
Szeghegy	X			X	

¹⁶³ <https://mtu.gov.hu/documents/prod/Aktiv-turizmus-szakmai-segedlet.pdf>

¹⁶⁴ Kiss Ferenc, Török Mariann (2015): How the online presentations of the heritage elements meet the online touristic needs in the Balkan

7. Eseménynaptár

Az Eseménynaptár a pályázat keretében megvalósuló rendezvényeket mutatja be, 3 kategóriában (3. táblázat):

- Rendezvények, fesztiválok
- Workshopok
- Táborok

- **3.Táblázat: Eseménynaptár**

GASZTROKUNOK - RENDEZVÉNYEK/FESZTIVÁLOK				
2021.08.28.	9:00	Nyitórendezvény	Szank-Kiskun Emlékhely	
2021.08.28.	11:00	Kunok Találkozója	Szank-Kiskun Emlékhely	
2021.09.11.	9:00	Szüreti napok és Kun hagyományörző találkozó	Bácsfeketehegy	
2022.05.01.	7:00	Retro Majális	Kiskunmajsza-Kiserdő	
2022.06.24-26.	9:00	Faluhét & Paradicsom Fesztivál	Jászszentlászló	
2022.07.14-15.	9:00	Szárnyas Fesztivál	Kömpöc	
2022.07.29-31.	9:00	Nyári Birkapörköltfőző Fesztivál	Csolyospálos	

				WORKSHOPOK		
2021.07.17.	10:00	Lecsófesztivál és pálinkamustra	Szank-Piactér			
2021.08.28.	15:00	Krumplispogácsa, köles leves, birkapörkölt készítés	Szank-Kun Találkozó			
2021.09.04.	10:00	Kenyérlángossütés, kalácssütés	Kiskunmajsja-Tájház			
2021.09.11.	10:00	Halászléfőző verseny - Civil Napok	Szank, Horgásztó			
2021.09.11	10:00	Hagyományos kun ételek készítése	Bácsfeketehegy, Kultúrotthon			
2021.11.13.	15:00	Ludaskása főzés - Márton Nap	Szank, Művelődési Ház			
2022.05.01.	7:00	Bográcsolás	Kiskunmajsja-Retro Majális			
TÁBOROK						
2021.07.23-31.		Fafaragó tábor	Szank			
2021.07.26-30.		Tűzzománc tábor	Kiskunmajsja			
2021.07.26-30.		25. Nagykunsági alkotótábor	Bácsfeketehegy			
2021.10.16.		Záporka Vers- és Prózamondó találkozó	Bácsfeketehegy			
2022. 07.01.		Kerámia tábor	Szank			

8. SWOT elemzés

A Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) beszámolója értelmében, a turizmus jelentős mértékben járul hozzá Magyarországon a gazdaság élénkítéséhez és munkahelyteremtéshez.

A KSH szatellit számla adatai szerint a turizmus gazdasághoz való közvetlen hozzájárulása a GDP 6,8%-a, a közvetett hatásokat is magába foglaló hozzájárulás pedig a GDP 10,7%-a. A turisztikai ágazatokban betöltött állások száma 428 ezer fő, a munkahelyek 10,0%-át a turizmus generálta közvetlenül, a közvetlen és közvetett hatásokat összesítve pedig a nemzetgazdasági foglalkoztatottság mértéke jelentős.¹⁶⁵

Éppen ezért fontos, hogy adott desztináció erősségeit, gyengeségeit felismervén, közös együttműködések keretében az ott élők összefogásával a település vezetői vonzóbbá tegyék a természet és ember alkotta attrakciókat az odaérkezők számára.

8.1.A pályázatban résztvevő határmenti települések együttes SWOT analízise

A SWOT elemzés rendkívüli jelentőséggel bír a települések életében, több szempontból is.

Egyfelől megmutatja az adott desztináció erősségeit és gyengeségeit, vagyis azokat a belső környezeti tényezőket, melyeken megfelelő stratégia kidolgozása mellett változtathat a település vezetősége; másfelől a külső környezeti tényezők, mint a lehetőségek és veszélyek, melyek kívülről jönnek és nem befolyásolhatóak, megmutatják az olyan helyzeteket, melyekből érdemes profitálni és közös összefogással a legjobb eredményeket kihozni, vagy éppen a létrejövő problémákat elhárítani, megoldani.

Jelen fejezet a pályázatban résztvevő települések együttes SWOT analízisét tartalmazza. (4. táblázat)

¹⁶⁵ <https://mtu.gov.hu/cikkek/a-turizmus-eredmenyei-magyarorszagon>

4. táblázat: SWOT analízis

Erősségek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Aktív és öko turizmus • Kulturális turizmus • Bor és gasztro turizmus • Egészségturizmus • Közös határmenti összefogások: pályázatok, fesztiválok • Közös határmenti történelmi hagyományok • A turisztikai termékekből adódóan széles spektrumú szegmenst tudnak bevonítani • Helyi termelők egyedi portékái

Gyengeségek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktúra hiánya: utak minősége, települések megközelíthetősége • Turisztikai szakember hiány • Képzettség hiánya • Kevés szálláslehetőség, kivétel Kiskunmajsa • Kevés vendéglátóipari lehetőség, kivétel Kiskunmajsa • Nagyon alacsony szintű online marketing tevékenység • Hiányos offline marketing tevékenység • Térségi összefogás hiánya

Lehetőségek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Naprakész tudással rendelkező szakemberképzés • Térségi együttműködés kiépítés • Infrastruktúra: minőségi úthálózat kiépítése • Szoros együttműködési megállapodás a Magyar Turisztikai Ügynökséggel • Közös pályázatokban történő együttműködés • Meglévő együttműködések továbbfejlesztése • Off- és online marketingtevékenység magasabb szintre történő emelése • Tematikus turisztikai útvonal bővítése • Munkahely teremtés • Gazdaságosabb energiaforrások alkalmazása – Tudatos környezetvédelem

Veszélyek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Járvány – idegenforgalom visszaesés • Konkurens települések magasabb fejlődési fokon állnak • Kedvezőtlen demográfiai folyamatok: elidősödő települések • A fiatalok elmennek a településekről • Nem megfelelő pályázati lehetőségek

8.2. Javaslatok a jövőre nézve

A SWOT analízis alapján az alábbi javaslatok szolgálnák a települések turisztikai fejlődését:

- A tematikus turisztikai útvonalat érdemes lenne bővíteni és ehhez szükség lenne további termelők feltérképezésére, bevonására
- Több turisztikai szolgáltatásra lenne igény pl.: szállás, vendéglátás
- Új attrakciók és ahhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése javasolt (pl.: kun hagyományokon alapuló szolgáltatások)
- Infrastruktúra fejlesztése: utak minősége, megközelíthetőség
- Marketingtevékenység: off-és online korszerűsítése
- Közös, egységesített kommunikáció kialakítása
- Megfelelő szintű turisztikai képzés létrehozása
- Térségi együttműködés kiépítése

9. Felhasznált Források

Aktív Turizmus: <https://mtu.gov.hu/documents/prod/Aktiv-turizmus-szakmai-segedlet.pdf>

A Turizmus Eredményei Magyarországon (2019):
<https://mtu.gov.hu/cikkek/a-turizmus-eredmenyei-magyarorszagon>
(Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Az alföld turizmusáért (2000): A dél-alföldi régió turisztikai kézikönyve, Lektor: Dr. Albel Andor, Kiadó: Dél-alföldi Gyógy – és Termálfürdők Turisztikai Egyesülete, Gyula

Bács Kiskun Megye: https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1cs-Kiskun_megye (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Bács Kiskun Megye, a mi megyénk:
<https://www.bacsiskun.hu/oldalak/a-mi-megyenk> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Bács Kiskun Megye járásai (2020): <http://www.terport.hu/tematikus-terkepek/bacs-kiskun-megye-jarasai-2020> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Bešlin, B.: Nemci u Vojvodini 1918-1941, In: Tokovi Istorije 1999/1-4, INIS, Beograd, 1999.

Cooperation across borders (2020):
https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/newsroom/news/2020/02/17-02-2020-cooperation-across-borders-interreg-celebrates-30-years-of-bringing-citizens-closer-together (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Csertő, I. (2011): Szank története, <https://szank.hu/szank-tortenete/> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Csík, A. – Kozma, H. – Takács, A. (1981): Kiskunmajsza története, Kiadó: Kiskunmajsza Nagyközségi Tanácsa

Csolyóspálos: <https://csolyospalos.hu/telepulesunkrol/> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Gabbe, J. (1997) – Reinhard Klein (szerk.) Gyakorlati útmutató a határon átnyúló együttműködéshez. Association of European Border Regions (AEBR), Gronau. D1-1. oldal in Pintér Edit, PhD Disszertáció Standard

jogi modell a határon átnyúló regionális együttműködésekre, 42.o.
Иманје без међа – Монографија ПД „Нjegoш” 1948-1978, Ловћенац,
1978; sr:Црногорска партија

Hartmann R. (2007) Szikics település rövid története. In.: Istina, na primeru Sekića – Die Wahrheit am Beispiel von Sekitsch – Az igazság Szikics példáján., Fórum könyvkiadó, Újvidék

Jászszentlászló: <https://jaszszentlaszlo.hu/eletunk> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Jonathermal: <https://www.jonathermal.hu> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Kalužáková, 2012 in Miroslav Lukco (2013): Határokon átnyúló Együttműködés, Kassa.

Két új nemzetközi repülőtér épül Szerbiában az egyik Újvidéken (2019): <https://www.vajma.info/cikk/szerbia/29772/Ket-uj-nemzetkozi-repuloter-epul-Szerbiaban-az-egyik-Ujvideken.html>

Kishegyes: <https://www.kishegyes.rs/> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Kiskunmajsja és térsége helyi értékei (2017): Csólyospálos és Móricgát Község Önkormányzatának kiadásában

Kiskunmajsja: <https://www.kozterkep.hu/9442/egressy-beni-mellszobor>
(Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Kiskunmajsai járás -

https://hu.wikipedia.org/wiki/Kiskunmajsai_j%C3%A1r%C3%A1s
(Utolsó letöltés: 2021.08.23)

Kiskunmajsai járás <https://hunmix.hu/jaras/kiskunmajsai.html> (Utolsó letöltés: 2021.08.23)

Kiss, F. – Horváth, A. (2015): Service Technology Profiles suggestions for the Balkan tourism industry, Balkan, Wellbeing Infota, pp.187-214

Kiss, F. – Török, M. (2015): How the online presentations of the heritage elements meet the online touristic needs in the Balkan

Kömpöc: <https://www.bacskiskun.hu/telepulesek/kompoc> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Lovcenac: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lovcenac,_Sveti_Petar_Cetinjski.jpg?uselang=de (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Magyar Mezőgazdaság (2015):

<https://magyarmezogazdasag.hu/2015/08/26/furus-kerteszet-kiskunmajsan>

(Utolsó letöltés: 2021.07.30.)

Magyarország – Szerbia IPA pályázatok (2015) :<http://www.hu-srb-ipa.com/hu/> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Móricgát: <https://moricgat.hu/kozseg/tortenet/> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Obádovics, Cs. – Bruder, E. (2019): A korszerkezet alakulása a magas elvándorlással sújtott térségekben, p89 In: Bruder, E. – Obádovics, Cs (szerk.) Változó társadalom, változó gazdaság = Changing society, changing economy Budapest, Magyarország: Scolar Kiadó (2019.), 202 p. ISBN: 9789635090358

Ördögh, T. (2017): A Vajdaság Társadalmi és Gazdasági Jellemzői, Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, Szabadka

Papp-Váry, Á. F. (2018): Country branding: what branding? Relevant terminologies and their possible interpretations in the case of countries, ECONOMIC AND REGIONAL STUDIES / STUDIA EKONOMICZNE I REGIONALNE 11: 4 pp. 7-26, 20 p

Probáld, F. (2007): Szerbia. In: Probáld Ferenc–Szabó Pál (szerk.): Európa regionális földrajza. Társadalomföldrajz. 439–444. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, In: Ördögh Tibor (2017): A Vajdaság Társadalmi és Gazdasági Jellemzői

Prokle, H. (2004): Genocid nad Nemačkom manjinom u Jugoslaviji 1944-1948. Društvo za srpsko-nemačku saradnju, Beograd, Srbija i Crna Gora. Donauschwäbische Kulturstiftung, München, Deutschland.

Sandles, P. (1977): Sekitsch – Erlebte Heimat, Herausgeber: Verein zur Pflege Donaschwäbischer Heimatkunde e. V., 1977.

Sárközi, I. (2016a): Javaslat a Bácsfeketehegyi Evangélikus Egyházközség Temploma, települési értéktárba történő felvételéhez

Sárközi, I. (2016b): Javaslat a Bácsfeketehegyi Református Egyházközség Temploma, települési értéktárba történő felvételéhez

Sárközi, I. (2016c): Javaslat a „Kunbaba”, települési értéktárba történő felvételéhez

Sárközi, I. (2016d): Javaslat a „Kopjafa”, települési értéktárba történő felvételéhez

Sárközi, I. (2016e): Javaslat a „Villa Pipacs”, települési értéktárba történő felvételéhez

Sárközi, I. (2016f): Javaslat a „Lódi Pincászet”, települési értéktárba történő felvételéhez

Szank: <https://hunmix.hu/telepules/szank.html> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Szank: <http://szank.hu/wp-content/uploads/2017/10/Csengey-haz.pdf> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Szank: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szank> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Szank: http://szank.hu/wp-content/uploads/2017/10/Szuletesek_faja.pdf(Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Szankművház: <https://szankmuvhaz.hu/szolgalatasok/izek-haza/> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Szankművház: <https://szankmuvhaz.hu/>(Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Szank település és környékbeli látnivalók: <https://szank.hu/telepulesi-es-kornyekbeli-latnivalok> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Szeghegy: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szeghegy> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Termálfürdő: <https://www.termalfurdo.hu/latnivalo/kiskunmajsai-tajhaz-233> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

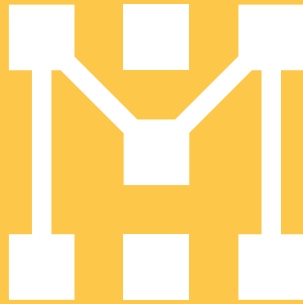
Tózsér, A.: A DÉLVIDÉK/VAJDASÁG TURISZTIKAI KÍNÁLATA ÉS KERESLETE, TVT, 2019: <https://www.turisztikaitanulmanyok.hu/2019/12/22/tozser-anett-a-delvidek-vajdasag-turisztikai-kinalata-es-kereslete/> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Üdülőfalu Kiskunmajsja: <http://udulofalukiskunmajsa.hu/oldal/tajhaz> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

Vajdaság (2014): Megnyílt a Sárközi Ferenc tájmúzeum: <https://www.vajma.info/cikk/vajdasag/16792/Megnyilt-a-Sarkozi-Ferenc-Tajmuzeum-Bacsfeketehegyen.html> (Utolsó letöltés: 2021.07.29)

**A METROPOLITAN SCHOLAR könyvsorozat korábbi kötetei /
Previously published books in METROPOLITAN SCHOLAR series**

1. Az emberierőforrás-menedzsment aktuális globális, regionális és helyi kihívásai és a COVID-19. (2021)

BUDAPESTI
METROPOLITAN
EGYETEM